

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

ક્રિમિનલ મિસે. એપ્લિકેસન (એફઆઈઆર/ઓર્ડર રદ અને બરતરફ કરવા માટે)

નંબર ૪૬૬૩/૨૦૦૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી હા.

આપવામાં આવી શકે છે?

૨ પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં? હા.

૩ શું તેમના સ્વામી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે? ના.

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ ના.

કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો

સમાવેશ થાય છે?

=====

કાન્સાઈ નેરોલેક પેઈન્ટ્સ લિમિટેડ અને ૨.....અરજદારો

વિરુદ્ધ

એ. એમ. સોની, સરકારી શ્રમ અધિકારી અને ૨..... પ્રતિવાદીઓ

=====

ઉપસ્થિત

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧-૩ માટે વકીલ શ્રી વરુણ કે. પટેલ

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૩ માટે વકીલ શ્રી અમરેશ એન. પટેલ

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨ માટે એ પી પી શ્રી ચિન્તન દવે

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે આપવામાં આવેલ રૂલ

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી

તારીખ:૧૬/૧૨/૨૦૧૬

સી એ વી જજમેન્ટ

૧. અરજદારોએ અમદાવાદના મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, કોર્ટ નં. ૬ સમક્ષ પેઝિંગ રહેલા ક્રિમિનલ કેસ નં. ૨૫૯૮/૨૦૦૯ ની ફરીયાદને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવાના હેતુથી અને તારીખ ૨૭/૦૮/૨૦૦૯ ના આદેશને રદ કરવાની માંગણી સાથે આ પિટિશન દાખલ કરી છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ ફરીયાદનું સંજ્ઞાન લીધા પછી પ્રોસેસ જારી કર્યો હતો.

૨. વર્તમાન પિટિશનના ઉદ્ભવ તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદાર નં. ૧ એ કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્થપાયેલી કંપની છે અને અરજદાર નં. ૨ અને ૩ અનુક્રમે સીપીઈ હેડ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર છે. અરજદાર નં. ૨ તારીખ ૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ સુધી અરજદાર નં. ૧ ના વટવા યુનિટમાં વર્ક્સ મેનેજર તરીકે કામ કરતા હતા અને યુનિટના શિફ્ટિંગ પર, તેઓ મહારાષ્ટ્ર ખાતે અરજદાર નં. ૧ કંપનીના મુંબઈ ખાતે સીપીઈ હેડ તરીકે કામ કરી રહ્યા હતા.

૨.૨ અરજદાર નં. ૧ કંપની ઔદ્યોગિક પેઇન્ટ્સના ઉત્પાદનના વ્યવસાયમાં રોકાયેલી છે અને દેશભરમાં વિવિધ સ્થળોએ તેના પાંચ ઉત્પાદન પ્લાન્ટ/યુનિટ આવેલા છે. એક યુનિટ અમદાવાદના વટવામાં છે, બીજું

ચેન્નઈમાં અને ત્રીજું કાનપુરમાં છે અને અન્ય બે યુનિટ લોટે, જિલ્લો રત્નાગિરી (મહારાષ્ટ્ર) અને બાવળ, જિલ્લો રેવારી (હરિયાણા) માં છે. અરજદારોનો એવો કેસ છે કે વટવા, અમદાવાદ ખાતેનું યુનિટ મૂળ સૌરાષ્ટ્ર પેઇન્ટ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડનું હતું જે વર્ષ ૧૯૭૭ માં અરજદાર નં. ૧ દ્વારા હસ્તગત કરવામાં આવ્યું હતું અને વટવા ફેક્ટરીના પ્લાન્ટ અને મશીનરી જૂના હતા. અરજદાર નં. ૧ કંપનીના ઔદ્યોગિક પેઇન્ટ્સના મુખ્ય ખરીદદારો મારુતિ ઉદ્યોગ, હિરો હોન્ડા મોટર્સ, બજાજ ઓટો લિમિટેડ, ટોયોટા, મહિન્દ્રા એન્ડ મહિન્દ્રા વગેરે જેવા ઓટોમોબાઇલ યુનિટ્સ હતા અને તેમાંના મોટાભાગના તેમના સંબંધિત ઉત્પાદન પ્લાન્ટ ઉત્તર ભારતમાં અને હરિયાણા રાજ્યમાં ધરાવે છે. વ્યવસાયિક સ્પર્ધાના કારણે અને વિવિધ વહીવટી જરૂરિયાતોના કારણે તથા આર્થિક પરિબળોના કારણે અને ભવિષ્યની શક્યતાઓના વિઝ્યુલાઇઝેશન પર, અરજદાર નં. ૧ કંપનીને જણાયું કે વટવા ખૂબ જ જૂનું યુનિટ હોવાને કારણે તેમાં અદ્યતન મશીનરી ન હતી અને તે વ્યવસાયમાં સ્પર્ધા સાથે મેળ ખાતું ન હોવાનું જણાયું હતું અને, તેથી, તમામ સર્વાંગી સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, વટવા યુનિટને હરિયાણા રાજ્યના બાવળ ખાતે શિફ્ટ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને કંપનીની સ્થિરતા અને વ્યવસાયિક શક્યતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને વિવિધ પરિબળો પર વિચાર કર્યા પછી આ તાર્કિક નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.

૨.૩ આ નિર્ણયના આધારે, તારીખ ૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ સદર નિર્ણયને આખરી રૂપ આપવા માટે, કામદારો અને અન્ય કર્મચારીઓને વટવા પ્લાન્ટને હરિયાણાના બાવળ ખાતે શિફ્ટ કરવાના નિર્ણયની જાણ કરતી નોટિસ આપવામાં આવી હતી, એટલું જ નહીં પરંતુ ઉક્ત નોટિસમાં સચોટ કારણો સાથે વાજબીપણું પણ પૂરું પાડવામાં આવ્યું હતું અને તમામ કામદારોને તારીખ ૧૫ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ ના રોજ અથવા તે પહેલાં બાવળ ખાતે ફરજ પર હાજર થવા જાણ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર નં. ૧ કંપનીએ એ યોગ્ય માન્યું કે તેઓ કંપનીના જ કામદારો હોવાથી, તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાને બદલે, તેમના હિત જોખમાય નહીં તે હેતુથી, તેમને વિશેષ પ્રોત્સાહનો સાથે બાવળ ખાતે ફરજ પર હાજર થવા સૂચના આપવામાં આવી હતી અને અન્ય લોજિસ્ટિક સપોર્ટ સાથે રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નું સ્પેશિયલ સેટલમેન્ટ એલાઉન્સ પણ અગાઉથી આપવામાં આવ્યું હતું.

૨.૪ આ નોટિસ રાજ્ય અને શ્રમ વિભાગના વિવિધ સંબંધિત સત્તાધિકારીઓને પણ પૂરી પાડવામાં આવી હતી અને નોટિસની નકલ લેબર ડિપાર્ટમેન્ટના સચિવને પણ આપવામાં આવી હતી. તારીખ ૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ આ નોટિસ આપવા ઉપરાંત, તેને પ્રદર્શિત પણ કરવામાં આવી હતી. જોકે, કામદારોએ તેમના યુનિયન અર્થાત નેશનલ લેબર યુનિયન મારફતે માંગણી કરતા વિવાદ ઊભો કર્યો હતો કે મેનેજમેન્ટે સેવાની શરતોમાં ફેરફાર કરવો

જોઈએ નહીં કે કામ બંધ કરવું જોઈએ નહીં કે વટવાથી ગુજરાત રાજ્ય બહારના અન્ય કોઈ યુનિટમાં ત્રણ મહિના અગાઉ નોટિસ આપ્યા વિના કામદારોની બદલી કરવી જોઈએ નહીં.

૨.૫ ઉક્ત વિવાદ, જે યુનિયન મારફતે ઉદ્ભવ્યો હતો, તેને સમાધાન કાર્યવાહીનો વિષય બનાવવામાં આવ્યો હતો જેને તારીખ ૨૨ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને સમાધાન નિષ્ફળ જતાં, તે જ પછીના દિવસે અર્થાત તારીખ ૨૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ ના રોજ અમદાવાદની ઈન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રેફરન્સમાં પરિણમ્યો હતો, જેને રેફરન્સ (આઈટી) નં. ૧૩૨/૨૦૦૭ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો. નોંધવા જેવી હકીકત એ છે કે તારીખ ૨૨ ઓક્ટોબરે સમાધાન કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તે પછીના જ દિવસે નિષ્ફળતાનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને તારીખ ૨૩ ઓક્ટોબરે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રેફરન્સ નોંધાયો હતો.

૨.૬ ઉક્ત રેફરન્સમાં, અરજદારનો એવો કેસ છે કે યુનિયને એકિઝિબિટ ૩૯ પર અરજી દાખલ કરી હતી જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે અરજદાર નં. ૧ કંપનીને કામદારોની સેવા શરતોમાં ફેરફાર કરવાથી અને કામદારોને વટવાથી અન્ય કોઈ યુનિટમાં બદલી કરવાથી રોકતા વચગાળાના હુકમ માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. અરજદાર મેનેજમેન્ટે ઉક્ત અરજીનો જવાબ રજૂ કર્યો હતો પરંતુ

ત્યારબાદ તારીખ ૧૩ જૂન, ૨૦૦૮ ના રોજ, એક આદેશ દ્વારા, ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલે અરજીને અંશતઃ મંજૂર કરી હતી અને અરજદાર નં. ૧ કંપનીને કામદારોને વટવાથી અન્ય કોઈ યુનિટમાં બદલી ન કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જોકે, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ એક્ઝિઝિટ ૬૫ ની યાદીમાં દર્શાવેલ ૧૬ કર્મચારીઓને કોઈ વચગાળાની રાહત આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તે કામદારો અંગે, એક્ઝિઝિટ ૨૯ ની અરજી ઉક્ત આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. આ કામદારો કે જેમની વિનંતી સ્વીકારવામાં આવી ન હતી તેમણે મુકદ્દમામાં તેમની પ્રતિકૂળ સ્થિતિના સંદર્ભમાં તેમના પ્રતિનિધિ યુનિયનો મારફતે કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો અને ત્યારબાદ આ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૯૩૨૦/૨૦૦૮ દાખલ કરી હતી. જોકે, માનનીય કોર્ટે તારીખ ૧૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા રિટ પિટિશન ફગાવી દીધી હતી. બાકીના કર્મચારીઓના સંદર્ભમાં, અરજદાર નં. ૧ વાટાઘાટો દ્વારા વિવાદનો ઉકેલ લાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા. જોકે, વાટાઘાટો આખરી રૂપ ધારણ કરી શકી ન હતી, પરિણામે, અરજદાર નં. ૧ કંપનીએ એક્ઝિઝિટ ૩૯ હેઠળ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા મૂળ આદેશ તારીખ ૧૩ જૂન, ૨૦૦૮ સામે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૭૧/૨૦૦૮ પિટિશન દ્વારા આ કોર્ટનો સંપર્ક કરવો પડ્યો હતો. ઉક્ત રિટ પિટિશન સ્વીકારવામાં આવી હતી અને નોટિસ પણ જારી કરવામાં આવી

હતી અને વર્તમાન પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી તે સંબંધિત સમયે તે પેન્ડિંગ છે.

૨.૭ સમય વીતવાની સાથે, ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરે તારીખ ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ નોટિસ જારી કરીને એવો આક્ષેપ કર્યો હતો કે સંસ્થામાં ૧૧૧ કર્મચારીઓ કામ કરતા હતા અને સંસ્થાનું કામ તારીખ ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ થી બંધ કરી દેવામાં આવ્યું છે અને તે રીતે ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી હતી કે કલમ ૨૫(ઓ) ના અનાદરમાં સંસ્થા બંધ કરવા બદલ ફોજદારી કાર્યવાહી શા માટે શરૂ ન કરવી જોઈએ. ઉક્ત કારણદર્શક નોટિસનો જવાબ તારીખ ૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ ના પત્ર હેઠળ આપવામાં આવ્યો હતો જેમાં વિગતવાર ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર નં. ૧ એ ઉદ્યોગ બંધ કર્યો નથી પરંતુ એક યુનિટ બાવળ ખાતે શિફ્ટ કરવામાં આવ્યું છે અને કર્મચારીઓને સમાપ્ત કરવામાં આવ્યા નથી, તેનાથી વિપરીત, તેમને પ્રોત્સાહનો આપવામાં આવ્યા છે અને વિશેષ સેટલમેન્ટ એલાઉન્સ સાથે બાવળ ખાતે જોડાવવા સૂચના આપવામાં આવી છે. એ પણ ચોક્કસપણે ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે પ્રથમદર્શી રીતે, અરજદાર નં. ૧ કંપનીમાં કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી ઓછી છે અને, તેથી, ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની પ્રયોજ્યતા આકર્ષાતી નથી અને જવાબ સાથે, ઉક્ત જવાબમાં વિગતો પણ પૂરી પાડવામાં આવી

હતી અને સત્તાધિકારીને વિચારણા કરવા ત્વીનંતી કરવામાં આવી હતી પરંતુ ત્યારબાદ અચાનક તારીખ ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૯ ના રોજ ક્રિમિનલ કેસ નં. ૨૫૯૮/૨૦૦૮ તરીકે નોંધાયેલી ફરીયાદમાં અરજદારોને સમન્સ બજાવવામાં આવ્યા હતા.

૨.૮ ઉક્ત ક્રિમિનલ કેસમાં, પ્રોસિક્યુશનનો કેસ એવો છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી મેળવ્યા વિના તારીખ ૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ થી સંસ્થા બંધ કરી દેવામાં આવી છે જે ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ (હવેથી 'એક્ટ' તરીકે ઓળખાય છે) ની કલમ ૨૫(ઓ) હેઠળ પૂર્વશરત છે કારણ કે સંસ્થામાં ૧૦૦ થી વધુ કામદારો છે અને, તેથી, આ ચોક્કસ પાયા પર, તારીખ ૨૩ એપ્રિલ, ૨૦૦૮ ના રોજ ફરીયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે તારીખ ૨૭ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ ના આદેશ દ્વારા ફરીયાદનું સંજ્ઞાન લીધું હતું, અરજદારો પર પ્રોસેસ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો જે તારીખ ૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૯ ના રોજ જ મળ્યો હતો અને આ રીતે અરજદારોનો એવો કેસ છે કે કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓ પ્રથમદર્શી રીતે આકર્ષાતી ન હોવા છતાં, ફરીયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી અને સંજ્ઞાન પણ લેવામાં આવ્યું છે.

૨.૯ આ તે ફરીયાદ અને પ્રોસેસ જારી કરવાની બાબત છે જેને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર (હવેથી 'સીઆરપીસી' તરીકે ઓળખાય છે) ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ

દાખલ કરાયેલી વર્તમાન પિટિશનનો વિષય બનાવવામાં આવ્યો છે જેમાં આક્ષેપિત ફરીયાદ તેમજ તેના પર જારી કરાયેલ પ્રોસેસને રદ કરવાની માંગણી કરવામાં આવી છે.

૨.૧૦ પિટિશન મૂળરૂપે તારીખ ૨ જુલાઈ, ૨૦૦૮ ના રોજ આ કોર્ટ સમક્ષ સુનાવણી માટે આવી હતી જેના પર કોર્ટે અરજદારોને સુધારો મંજૂર કરીને નીચે મુજબનો આદેશ પસાર કર્યો હતો. ઉક્ત આદેશ નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૧. ડ્રાફ્ટ મુજબ સુધારો મંજૂર કરવામાં આવે છે. તે તુરંત હાથ ધરવામાં આવશે.

૨. સમયના અભાવને કારણે, આજે સુનાવણી માટે મામલો લેવો શક્ય નથી. તેથી, ૮મી જુલાઈ ૨૦૦૮ સુધી મુલતવી રાખવામાં આવે છે.

૩. આ સમયગાળા દરમિયાન, અરજદારોના વિદ્વાન એડવોકેટ માટે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કાર્યવાહીમાં મુલતવી રાખવા માટે પ્રાર્થના કરવાનું ખુલ્લું રહેશે. જો આવી વિનંતી કરવામાં આવે છે, તો ટ્રાયલ કોર્ટ એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને વિચારણા કરશે કે ક્રિમિનલ કેસ નં. ૨૫૯૮/૨૦૦૮ ની કાર્યવાહી રદ કરવા માટે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ,

૧૯૭૩ ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની વર્તમાન અરજી આ કોર્ટ સમક્ષ પેન્ડિંગ છે.

ડાયરેક્ટ સર્વિસની મંજૂરી આપવામાં આવે છે."

૨.૧૧ ત્યારબાદ, ફરીથી તારીખ ૨૭ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૯ ના રોજ મામલો આવ્યો હતો, પરંતુ સમયના અભાવે સુનાવણી થઈ શકી ન હતી અને ત્યારબાદ તારીખ ૨૯ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૯ ના રોજ, આ કોર્ટ પિટિશન સ્વીકારવા માટે ખુશ થઈ હતી અને ફક્ત ૫(બી) ની શરતોમાં વચગાળાની રાહત આપી હતી અને ત્યારથી, તે અંતિમ નિકાલ માટે પેન્ડિંગ હતી. વર્તમાન પિટિશનની બજવણી થઈ ગઈ છે અને પ્લીડિંગ્સ પણ પૂર્ણ થઈ ગયા છે અને ત્યારબાદ, કોર્ટની બહાર સમગ્ર વિવાદનો ઉકેલ લાવવામાં કોઈ આખરી રૂપ ન મળ્યા પછી, તે આ કોર્ટ સમક્ષ આખરી સુનાવણી માટે આવી છે અને, તેથી, પિટિશન આખરી નિકાલ માટે મૂકવામાં આવી હતી.

૩. અરજદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વિદ્વાન વકિલ શ્રી વરુણ કે. પટેલ સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી કે. એમ. પટેલે ધ્યાન દોર્યું અને દલીલ કરી છે કે પ્રશ્નમાં રહેલી ફરીયાદ અસ્પષ્ટ અને અપ્રમાણભૂત આક્ષેપો પર આધારિત છે, આક્ષેપોને સમર્થન આપવા માટે કોઈ નોંધપાત્ર સામગ્રી

નથી અને પ્રશ્નમાં રહેલી ફરીયાદ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ સિવાય કંઈ નથી. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે પ્રશ્નમાં રહેલી કંપનીમાં ૧૦૦ થી ઓછા કામદારો હતા જે પ્રથમદર્શી રીતે એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે નહીં અને સમગ્ર પ્રકરણ વીબી લાગુ પડતું નથી કારણ કે વૈધાનિક જોગવાઈઓ હેઠળ કલ્પના કરાયેલી પૂર્વશરત સ્થાપિત થઈ નથી. વકીલે એવો પણ દાવો કર્યો છે કે અનિવાર્યપણે કાર્યવાહીમાં જે અંતિમ ફરીયાદ ગૂંચવાયેલી છે તે કામદારો અને માલિક સંબંધિત વિવાદ છે અને આ ઔદ્યોગિક વિવાદ યોગ્ય ફોરમ પર રજૂ કરી શકાય છે અને જો કોઈ ફરીયાદ હોય તો તેનો ઉકેલ લાવવા માટે અલગ કાનૂની જોગવાઈ દ્વારા પદ્ધતિ પૂરી પાડવામાં આવી હોવાથી તેને સોલ્વ કરવા માટે ફરીયાદ એ યોગ્ય ઉપાય નથી, તેથી આ ફરીયાદ અનિવાર્યપણે સિવિલ પ્રકૃતિની છે અને અલગ પદ્ધતિ મારફતે ફરીયાદનું નિવારણ થઈ શકે છે જેના માટે, આ ફરીયાદ દાખલ કરવી અને તેને ચાલુ રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન ગણાશે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ છે કે યુનિટનું શિફ્ટિંગ એ યુનિટનું બંધ થવું કહી શકાય નહીં અને ફરીયાદનો મૂળ આધાર એ ધારણા પર છે કે યુનિટ બંધ કરી દેવામાં આવ્યું છે. વાસ્તવમાં, તે સાચું નથી અને, તેથી, કારણ કે ફરીયાદ ખોટા અને તુરંચ આક્ષેપ પર આધારિત છે, તેથી તેને આગળ વધારવા માટે મંજૂરી

આપી શકાય નહીં. વિજ્ઞાન વકીલે શ્રેણીબદ્ધ નિર્ણયો ટાંક્યા છે જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ફેક્ટરીનું શિફ્ટિંગ બંધ થવું કહી શકાય નહીં અને, તેથી, જ્યારે કોઈ કલોઝર છે જ નહીં, ત્યારે એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓની પ્રયોજ્યતા પ્રથમદર્શી રીતે અતાર્કિક છે અને, તેથી, વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે યુનિયનના કહેવા પર અપનાવવામાં આવેલી આવી દબાણ લાવવાની પદ્ધતિની ક્રિયાને પ્રોત્સાહિત કરી શકાય નહીં અને, તેથી, ફોજદારી મશીનરીના આ દુરુપયોગને રોકવો અને નાબૂદ કરવો જોઈએ. વિજ્ઞાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે યોગ્ય પ્રક્રિયાને અનુસર્યા પછી અને પૂરતી તક આપ્યા પછી, શિફ્ટિંગની કલ્પના કરવામાં આવી હતી અને એવું કહી શકાય નહીં કે કોઈપણ વૈધાનિક જોગવાઈનું ઉલ્લંઘન થયું છે અને, તેથી, ફરીયાદના સાદા વાંચનમાંથી જ ભૌતિક હકીકતો છુપાવવામાં આવી હોવાથી, ફરીયાદને ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. વિજ્ઞાન વકીલે આ કોર્ટનું ધ્યાન પિટિશન સાથે સામેલ ફરીયાદ તરફ દોર્યું છે જેમાં કેટલાક ફક્કરાઓમાં સુસંગત જગ્યાઓ ખાલી રાખવામાં આવી છે અને તે સુસંગત જગ્યાઓ પણ ભૌતિક છે જેને છુપાવવી જોઈતી ન હતી. વિજ્ઞાન વકીલ દ્વારા એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે આખરે સમગ્ર જોગવાઈ આકર્ષાતી નથી અને તે ધારણા પર આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારીની યોગ્ય મંજૂરી વિના, તારીખ ૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ થી યુનિટ બંધ કરી દેવામાં આવ્યું છે જ્યારે

યુનિટ બંધ કરવામાં આવ્યું નથી, તેને ફક્ત એવી જગ્યાએ શિફ્ટ કરવામાં આવ્યું છે જ્યાં વ્યવસાયિક વ્યાવહારિકતા પ્રતિબિંબિત થાય છે અને, તેથી, કોઈપણ કામદારોને સેવાઓમાંથી બંધ કે સમાપ્ત કરવામાં આવ્યા ન હોવાથી, જે ફરિયાદોને વાચા આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તેને કોઈ લેવાદેવા નથી અને, તેથી, ન્યાયના હિતમાં કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થવા સમાન આવા પ્રયાસના પગલાંને પ્રોત્સાહિત ન કરવું ઇચ્છનીય છે.

૩.૧ વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલે પિટિશન સંકલન સાથે સામેલ વિવિધ પત્રો તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે. પિટિશન સંકલનના પૃષ્ઠ ૨૮ પર આવેલી તારીખ ૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ ની નોટિસ ધ્યાનમાં લાવવામાં આવી છે જે અરજદાર સંસ્થા દ્વારા અધિકારીઓ સહિત તમામ સ્ટાફ સભ્યો અને કર્મચારીઓને જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં વાજબીપણું પ્રતિબિંબિત થાય છે. જોકે, કામદારોની આ સંબંધિત સંખ્યા દર્શાવવામાં આવી નથી. ઉક્ત નોટિસના ફકરા નં. ૬ માં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે તાત્કાલિક અસરથી વટવા યુનિટ/સંસ્થા બંધ કરવામાં આવે છે અને બાવળ (હરિયાણા) ખાતેના પ્લાન્ટમાં કામદારો, સ્ટાફ વગેરેને સમાવી લેવાના હતા. આ નોટિસના શબ્દો દર્શાવે છે કે બાવળ (હરિયાણા) યુનિટ/પ્લાન્ટ પહેલેથી જ અસ્તિત્વમાં છે જ્યાં આ કામદારોને શિફ્ટ કરવાના છે. કોઈ શંકા નથી કે કામદારોને

પ્રોત્સાહનો આપવામાં આવ્યા છે પરંતુ તે જ સમયે, જો ઉક્ત નોટિસના ફકરા નં. ૮ માં કરાયેલા આક્ષેપનું અવલોકન કરવામાં આવે તો, આ વટવા ઉત્પાદન યુનિટ બંધ કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી, શિફ્ટિંગ થઈ રહ્યું છે કે યુનિટ બંધ થવાનું છે તે અંગે ગંભીર વિવાદ હોવાનું જણાય છે. તારીખ ૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ ના જવાબનો વધુ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જેમાં એવું ચોક્કસ વલણ લેવામાં આવ્યું હતું કે પ્રથમદર્શી રીતે પ્રકરણ વી બી લાગુ પડતું નથી કારણ કે તારીખ ૨૭ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૭ ના રોજ સંસ્થામાં ૧૧૧ કામદારો કામ કરતા હતા તે અસત્ય છે. વાસ્તવમાં, એવો ચોક્કસ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે નોટિસમાં પણ કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓ આકર્ષાતી નથી અને નોટિસમાં એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે એકપક્ષીય રીતે કામદારોની સંખ્યા ૧૧૧ દર્શાવતી વખતે, કોઈ રેકૉર્ડ તપાસવામાં આવ્યો નથી. તે માત્ર નેશનલ લેબર યુનિયનના કહેવા પર જ છે જેણે સ્થળની મુલાકાત લીધી હોવાનું કહેવાય છે અને સંખ્યા આપી હતી અને તેને પરમ સત્ય તરીકે સ્વીકારી લેવામાં આવી છે. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે કાયદા હેઠળ જે જરૂરી હતું તે એ હતું કે છેલ્લા ૧૨ મહિનાથી, સરેરાશ સંખ્યા ૧૦૦ થી વધુ કામદારોની હોવી જોઈએ, તો જ કલમ ૨૫(ઓ) આકર્ષાય જ્યારે અહીં, નોટિસમાં ચોક્કસપણે દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે છેલ્લા ૧૨ મહિના દરમિયાન કામદારોની સરેરાશ સંખ્યા ક્યારેય ૧૦૦ થી

વધી નથી અને, તેથી, પ્રશ્નમાં રહેલી ફરીયાદ પ્રથમદર્શી રીતે યુનિયન દ્વારા અરજદારો પર દબાણ લાવવાની અપનાવવામા આવેલી પદ્ધતિ સિવાય કંઈ નથી. સત્તાધિકારીઓના ધ્યાન પર પણ ચોક્કસપણે લાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈ પણ કામદારને બંધ કરવામાં આવ્યો નથી, વાસ્તવમાં, વિશેષ સેટલમેન્ટ એલાઉન્સ સાથે રિપોર્ટ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી અને, તેથી, આ તમામ સામગ્રીનો સંદર્ભ આપીને, વિદ્વાન સિનિયર વકિલ શ્રી પટેલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદારો દ્વારા કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો નથી જે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને ફરીયાદનું સંજ્ઞાન લેવા માટે વાજબી ઠેરવે. આ ઉપરાંત, વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટના સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૨૬૨/૨૦૧૩ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૨ એપ્રિલ, ૨૦૧૩ ના આદેશ તરફ પણ ધ્યાન દોર્યું છે જે પિટિશન જનરલ વર્ક્સ એન્ડ નોર્થ ગુજરાત બીડી કામદાર યુનિયન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમાં લગભગ સમાન પરિસ્થિતિમાં, જ્યારે ફેક્ટરી દ્વારા પરિસરના શિફ્ટિંગ વિશે નોટિસ આપવામાં આવી હતી અને વર્કરોને નવી જગ્યાએ રિપોર્ટ કરવા જાણ કરવામાં આવી હતી, ત્યાં વૈધાનિક જોગવાઈના વિશ્લેષણ પર કરવામાં આવેલું અવલોકન એ હતું કે કલમ ૨૫(ઓ) લાગુ કરી શકાય નહીં કારણ કે તે આકર્ષાતી નથી અને, તેથી, ઉપરોક્ત સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશનમાં આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનનો આશરો

લઈને, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અહીં પણ લગભગ સમાન પરિસ્થિતિ છે જેમાં નોટિસને કલમ ૨૫(ઓ) ના ઉલ્લંઘન તરીકે દર્શાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે અને, તેથી, વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૨૫(ઓ) જેવી કોઈ કલમ આકર્ષાતી નથી.

૩.૨ શ્રી પટેલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે કેટલાક કર્મચારીઓએ તેમના વિવાદનો ઉકેલ પણ લાવી દીધો છે અને, તેથી, જો આપું કોઈ ગંભીર ઉલ્લંઘન થયું હોત તો આપું થઈ શક્યું ન હોત અને વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન યુનિયન અને ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસર વૈધાનિક જોગવાઈ અને તેની અસરોનો ખોટો અર્થઘટન કરીને ફરીયાદની પ્રક્રિયાને આગળ વધારી રહ્યા છે જે પ્રથમદર્શી રીતે ટકી શકે તેમ નથી. શ્રી પટેલે શિફ્ટિંગના મુદ્દા પર, જે બંધ થયું નથી, જો વિવાદ સિવિલ પ્રકૃતિનો હોય તો ફરીયાદ રદ કરવાના મુદ્દા પર અને અસ્પષ્ટ અને ખોટી ફરીયાદના મુદ્દા પર પણ વિવિધ નિર્ણયો ટાંક્યા છે. શ્રી પટેલે સર્વોચ્ચ અદાલતના એક્સેલ વેર વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એઆઈઆર ૧૯૭૮ એસસી ૨૫ માં નોંધાયેલા નિર્ણય તરફ પણ ધ્યાન દોર્યું છે. જે કેસમાં, કલમ ૨૫(ઓ) ની વૈધતા તપાસવામાં આવી છે અને તેને માન્ય વૈધાનિક જોગવાઈ ઠેરવવામાં આવી છે અને, તેથી, આ નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપીને આખરે દલીલ કરી હતી કે ફરીયાદ નોંધાવવી અને પ્રોસેસ જારી કરવો એ અરજદારો પર તેમની માંગણીઓ સામે ઝૂકવા માટે દબાણ

લાવવાના સાધન સિવાય કંઈ નથી જે ગ્રાહ્ય નથી અને, તેથી, કાયદાની પ્રક્રિયાના આ દુરુપયોગને આક્ષેપિત ફરીયાદ અને તેના પર જારી કરાયેલા પ્રોસેસને રદ કરીને રોકવા માટે વિનંતી કરવામાં આવે છે. શ્રી પટેલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે ફરીયાદ નોંધાવવા માટે સત્તાધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી પણ મનનો ઉપયોગ ન થયો હોવાનું સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે. શ્રી પટેલે દલીલ કરી છે કે જ્યારે પણ કોઈ પૂર્વ મંજૂરી અથવા મંજૂરી અથવા અધિકૃતતા આપવાની હોય, ત્યારે મંજૂર કરનાર સત્તાધિકારીનો આત્મલક્ષી સંતોષ દર્શાવવો જ જોઈએ. અહીં, તે સંપૂર્ણપણે ગેરહાજર છે અને, તેથી, સામાન્ય અને નિયમિત રીતે તુરંચ આક્ષેપો અને હકીકતોના આધારે, ફરીયાદ નોંધાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને, તેથી, આ કાયદાના દુરુપયોગનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ સિવાય કંઈ નથી. કોઈ રેકૉર્ડ તપાસવામાં આવ્યો હોવાનું જણાતું નથી અને સીધા જ, યાંત્રિક રીતે, વર્તમાન અરજદારોને વર્તમાન પિટિશનમાં આક્ષેપિત ફરીયાદ નોંધાવીને પ્રોસિક્યુશનમાં ખેંચવામાં આવ્યા છે. શ્રી પટેલે દલીલ કરી છે કે આખું પ્રકરણ વીબી કલમ ૨૫(કે) ની વૈધાનિક જોગવાઈથી શરૂ થાય છે અને ૨૫(કે) એ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે જો કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી વધુ હોય તો જ કલમ ૨૫(ઓ) ની પૂર્વશરત આકર્ષાય છે. એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે જો કોઈ કામદારોને સમાપ્ત કરવામાં આવ્યા હોત, તો ત્યાં પણ

પરિસ્થિતિ અલગ હોત પરંતુ ફરીયાદ નોંધાવવાની મંજૂરી આપતી વખતે કામદારોની સંખ્યા ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે. શ્રી પટેલે દલીલ કરી છે કે રેકૉર્ડ્સ માત્ર ૬૮ કામદારો દ્વારા જ ઊભો કરવામાં આવ્યો છે જે આંકડો અરજદારોના એ દાવાને પણ સમર્થન આપે છે કે કારખાનામાં કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી ઓછી હતી અને, તેથી, આખું પ્રોસિક્યુશન યાંત્રિક અને નિયમિત રીતે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે જે અયોગ્ય છે. શ્રી પટેલે કલમ ૨(સીસી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત 'કલોઝર' શબ્દની વ્યાખ્યા તરફ ધ્યાન દોર્યું છે અને, તેથી, રજૂઆત કરી હતી કે આ શિફ્ટિંગનું ઉદાહરણ છે અને ઔદ્યોગિક એકમ બંધ થવાનું ઉદાહરણ નથી અને, તેથી, ફરીયાદનો મૂળ આધાર જ ખોટો છે. શ્રી પટેલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે કલમ હેઠળ જરૂરી મુજબ 'સો' નો આંકડો મેળવવા માટે માત્ર કામદારોની સંખ્યા ધ્યાનમાં લેવાની રહે છે જ્યારે અહીં, ફેક્ટરી મેનેજરના રિપોર્ટમાં મેનેજર અને અન્ય કેડરના કર્મચારીઓનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે અને, તેથી, ફોજદારી મશીનરીને આગળ વધારવા દેવી એ ન્યાયનો અનાદર ગણાશે અને અનિવાર્યપણે વર્તમાન ક્રિમિનલ ફરીયાદના બહાના હેઠળ આર્મ-ટ્વિસ્ટિંગ પદ્ધતિ દ્વારા શ્રમ અને ઔદ્યોગિક વિવાદ સાથે વ્યવહાર કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે જેને રદ કરીને અટકાવવાની જરૂર છે. વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી પટેલ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૯૩૨૦/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા

તારીખ ૧૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ ના આદેશ વિશે પણ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે અને ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) આકર્ષાતી હોવા અંગેની કોઈ સચોટ સામગ્રીના અભાવે, આવું કોઈ ક્રિમિનલ પ્રોસિક્યુશન શરૂ કરવા દેવાય નહીં. વાસ્તવમાં, ક્રિમિનલ બાબતમાં સમન્સ અને પ્રોસેસ જારી કરવો એ એક ગંભીર બાબત છે જે આવા નિયમિત અને સામાન્ય રીતે જારી કરી શકાય નહીં. વખતોવખત, કેટલાક નિર્ણયોએ વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટોને સમન્સ અથવા પ્રોસેસ જારી કરતા પહેલાં પોતાનું મન લાગુ કરવા માટે ચેતવણી આપી છે પરંતુ, અહીં, તે મનનો ઉપયોગ ન થયો હોવાનો સ્પષ્ટ કિસ્સો છે અને, તેથી, કોઈપણ સંજોગોમાં, ફરીયાદનો ઉપયોગ એવી વસ્તુ ખોદી કાઢવાના સાધન તરીકે કરવા દેવો જોઈએ નહીં જે અન્યથા તેમને સ્વીકાર્ય નથી અને, તેથી, વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સત્તાધિકારીના આ પગલાને પ્રોસિક્યુટ કરવા દેવાય નહીં અને ઔદ્યોગિક કાયદાઓના કલ્યાણકારી ઉદ્દેશ્યનો આ રીતે દુરુપયોગ કરવા દેવાય નહીં અને, તેથી, આક્ષેપિત ફરીયાદ અને પ્રોસેસને રદ કરવાની કોર્ટને વિનંતી કરી હતી.

૩.૩ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી પટેલ દ્વારા તેમની રજૂઆતોને સમર્થન આપવા માટે નીચેના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે અને રજૂ કરવામાં આવ્યા છે જે આ ચુકાદામાં યોગ્ય તબક્કે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે:

- ૧) ૨૦૦૨ II સીએલઆર ૯૦૨ (બોમ. હાઇકોર્ટ) ઇનોવેશન્સ ગારમેન્ટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એસ.કે. સિંહ અને અન્ય
- ૨) ૧૯૯૩ I સીએલાઅર ૯૮૭ (એમ. પી. હાઇકોર્ટ) ફર્ટિલાઇઝર કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન ફર્ટિલાઇઝર કોર્પોરેશન.
- ૩) ૨૦૦૮ I સીએલાઅર ૫૦૧ (બોમ. હાઇકોર્ટ) નિકોલસ પિરામલ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ નિકોલસ એમ્પ્લોઇઝ યુનિયન
- ૪) ૧૯૯૩(૬૭) એફએલઆર ૧૧૫૧ હિન્દુસ્તાન લીવર એમ્પ્લોઇઝ યુનિયન વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર એન્ડ ઓઆરએસ.
- ૫) એઆઈઆર ૧૯૬૩ એસસી ૫૬૯ (V.એક્સપ્રેસ ન્યૂઝપેપર પ્રાઇવેટ પબ્લિશર્સ લિમિટેડ (V.એક્સપ્રેસ ન્યૂઝપેપર પ્રાઇવેટ પબ્લિશર્સ લિમિટેડ) વિરુદ્ધ કામદારો અને અન્યનું સંચાલન
- ૬) ૨૦૦૯ I સીએલાઅર ૯૨૫ (કેલ. હાઇકોર્ટ) બિરલા કોર્પોરેશન લિમિટેડ (યુનિટ સૂરહ જ્યુટ મિલ) શ્રમિક યુનિયન વિરુદ્ધ બિરલા કોર્પોરેશન લિમિટેડ
- ૭) એઆઈઆર ૧૯૮૮ એસસી ૭૦૯ માધવરાવ જીવાજી રાવ સિંધિયા

- અને અબ્ર.વિરુદ્ધ સંભાજીરાવ
ચંદ્રોજિરા આંત્રે અને અન્યો
વી. વાય. જોસ અને એન.
આર.વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને
ઓઆરએસ.
- ૮) (૨૦૦૯) ૩ એસસીસી ૭૮
હલિદયા રિફાઈનરી કેન્ટીન
એમ્પ્લોઈઝ યુનિયન અને અન્યો
વિરુદ્ધ આઈઓસી લિમિટેડ અને
ઓઆરએસ.
- ૧૦) (૧૯૯૭) ૧ એસસીસી ૫૫૬
રાજ કુમાર ગુપ્તા વિરુદ્ધ લેફ્ટનન્ટ
ગવર્નર, દિલ્હી અને અન્ય, પેરા
૧૬.
- ૧૧) ૨૦૦૬(૧) જીએલએચ ૮૩
વાય.બી. ત્રિવેદી અને
ઓઆરએસ. વિરુદ્ધ કે.વી.
ડાભી, ફૂડ ઈન્સ્પેક્ટર અને
ઓઆરએસ.
- ૧૨) ક્રિમિનલ મિસ્ટ્રમાં ૦૧.૦૯.૨૦૦૮ટાટા કેમિકલ્સ લિમિટેડ અને
તારીખનો ચુકાદો પસાર કરવામાંઅન્ય વિરુદ્ધ/શ્રી બી.સી.
આવ્યો. ત્રિવેદી, આસિસ્ટન્ટની સરકાર.

એપલ.૨૦૦૬નો નંબર ૧૪૪૬૨કમિશનર અને એન. આર.

(કોરમ:માનનીય શ્રીમતી જસ્ટિસ

એચ.એન.દેવાણી, જે.)

- ૧૩) ૨૦૦૭ II સીએલાઅર ૧૯૩ બિડલ સોયર લિમિટેડ વિરુદ્ધ
(બોમ. હાઈકોર્ટ) કેમિકલ એમ્પ્લોઈઝ યુનિયન
- ૧૪) એઆઈઆર ૧૯૭૯ એસસી ૨૫ એક્સેલ વિયર વિરુદ્ધ યુનિયન
ઓફ ઇન્ડિયા અને ઓઆરએસ.

૪. અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલી પિટિશનનો વિરોધ કરતા, વિજ્ઞાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી ચિંતન દવેએ કોર્ટ સમક્ષ દલીલ કરી છે કે વર્તમાન કાર્યવાહીમાં ફેક્ટ્સના વિવાદિત પ્રશ્નો સામેલ છે અને તેથી, આ તબક્કે આગળ તપાસ કર્યા વિના ફરીયાદને રદ કરી શકાય નહીં. શ્રી દવે દ્વારા એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી વધુ રહી છે અને તેને ન્યાયી ઠેરવવા માટે સચોટ સામગ્રી છે અને આ કોર્ટના આદેશના ફકરા ૬૮ નો સંદર્ભ આપીને, શ્રી દવેએ ધ્યાન દોર્યું છે કે બંધ થવા ની હકીકતને ન્યાયી ઠેરવવા માટે હજુ સુધી કોઈ સચોટ પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી અને તેથી, વટવા યુનિટનું શિફ્ટિંગ એ બંધ થવું છે કે માત્ર શિફ્ટિંગ છે તે વિવાદિત મુદ્દો રહેશે જેને કલમ ૪૮૨ ની સત્તાઓ હેઠળ નક્કી

કરી શકાય નહીં. પિટિશન સંકલનના પૃષ્ઠ ૬૯ પર આવેલી આ કોર્ટના ચુકાદાના ફક્ત નં. ૭.૧૨ નો ખાસ ઉલ્લેખ કરીને, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અન્ય એક કાર્યવાહીમાં પણ આ કોર્ટે કથિત કલોઝર અંગે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાનું ટાળ્યું છે અને તેથી, જ્યારે કોઈ કાર્યવાહીમાં કોઈ ચોક્કસ અભિપ્રાય ઘડવામાં આવ્યો ન હોય અને મુદ્દો ખુલ્લો રાખવામાં આવ્યો હોય કે વટવા યુનિટ શિફ્ટ કરવામાં આવ્યું છે, તે કલોઝર સમાન છે કે નહીં તે આ તબક્કે નક્કી કરી શકાય નહીં. શ્રી દવેએ વધુમાં દલીલ કરી છે કે રેકૉર્ડ પર પુષ્કળ સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે જે દર્શાવે છે કે શિફ્ટિંગના બહાના હેઠળ વટવા ખાતેના યુનિટને બંધ કરવા માટે અરજદાર નં. ૧ કંપની દ્વારા એક પદ્ધતિ અપનાવવામાં આવી છે અને તેથી, શ્રી દવેએ ધ્યાન દોર્યું છે કે આ તબક્કે કલમ ૪૮૨ ની સત્તાઓ હેઠળ આવી કોઈ તપાસ કે નિર્ણય કરી શકાય નહીં. શ્રી દવેએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે નિરીક્ષણ અહેવાલ માં પણ, જ્યારે નિરીક્ષણ થયું ત્યારે ફેક્ટરીમાં કામ કરતા ૧૦૯ કામદારોની હાજરી પ્રતિબિંબિત થઈ છે અને તેથી, આ તબક્કે એવું ધારી શકાય નહીં કે કલમ ૨૫(ઓ) પ્રથમદર્શી રીતે આકર્ષાતી નથી. શ્રી દવેએ દલીલ કરી છે કે આ એક કલ્યાણકારી કાયદો છે અને તેથી, કામદારોની તરફેણમાં ઉદારતાથી અર્થઘટન કરવું જોઈએ અને તેથી, આ તબક્કે ફરીયાદને નિષ્ફળ બનાવી શકાય નહીં જ્યાં અનેક વિવાદિત પ્રશ્નો ગૂંચવાયેલા છે. શ્રી દવેએ, તેથી, કોર્ટ

સમક્ષ દલીલ કરી હતી કે પ્રથમદર્શી રીતે, પ્રોસિક્યુશન દ્વારા ગુનો બનતો હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે અને તેથી, આ તબક્કે, ફરીયાદના મૂળ હેતુને નિષ્ફળ બનાવવા માટે કોઈ હસ્તક્ષેપ ન કરવો જોઈએ અને તેથી, ફરીયાદની પ્રક્રિયામાં આવા હસ્તક્ષેપને પ્રોત્સાહિત ન કરવા વિનંતી કરી હતી. શ્રી દવેએ વધુમાં ધ્યાન દોર્યું છે કે સમય વીતવાની સાથે, અરજદારોની નિર્દોષતા સાબિત કરવા માટે અનેક તકો ઉપલબ્ધ થશે અને તેથી, આ પ્રારંભિક તબક્કે, ફરીયાદને રદ કરી શકાય નહીં અને તેથી, અરજદારોના કહેવા પર ઔદ્યોગિક કાયદાના દુરુપયોગનું ઉદાહરણ હોવાથી, નોટિસ અને ફરીયાદની પ્રક્રિયામાં કોઈ હસ્તક્ષેપ ન કરવો જોઈએ અને તેથી, આખરે કોર્ટને પિટિશન ફગાવી દેવા વિનંતી કરી હતી.

પ. પિટિશનનો વિરોધ કરતા, નવી ઉમેરાયેલી પ્રતિવાદી નં. ૩-યુનિયનના વિદ્વાન વકિલ શ્રી અમરેશ પટેલે ચોક્કસપણે દલીલ કરી છે કે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે વટવા યુનિટમાં ૧૦૦ થી વધુ કામદારો કામ કરતા હતા અને તેથી, ફરીયાદમાં દર્શાવેલ આંકડો સત્તાધિકારીના જ્ઞાન મુજબ સાચો છે એટલું જ નહીં પરંતુ નિરીક્ષણ અહેવાલમાં પણ એવો ખુલાસો થયો છે કે જ્યારે નિરીક્ષણ થયું ત્યારે ૧૦૮ કામદારો હાજર હતા અને તમામ કામદારોએ પોતાની સહીઓ કરી હતી અને તેથી, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જ્યારે કામદારોની સંખ્યા વૈધાનિક જોગવાઈ લાદવા માટે જરૂરી

મર્યાદાથી વધુ હોય, ત્યારે સરકારી શ્રમ અધિકારી દ્વારા જારી કરાયેલી ફરીયાદ યોગ્ય છે. શ્રી પટેલે દલીલ કરી છે કે માત્ર ૬૮ કામદારોએ રેકૉર્ડ્સ દાખલ કર્યો છે તે ફેક્ટરીમાં કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી ઓછી હતી તે સ્વીકારવા કે ન્યાયી ઠેરવવા માટે પૂરતું નથી. વાસ્તવમાં, જો કેટલાક કામદારોએ વિરોધ કર્યો ન હોય, તો તે એક્ટના પ્રકરણ વીબી ના ઉલ્લંઘનના પરિણામનું પાલન કરવાની જરૂરિયાત રહેશે નહીં અને તેથી, માત્ર ૬૮ કામદારોએ ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉઠાવ્યો હોવાના કારણે, કોઈ ફરીયાદ ફગાવી શકાય નહીં કારણ કે અરજદારો દ્વારા તમામ કામદારોની યાદી રજૂ કરવામાં આવી નથી અને તેથી, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કામદારોની લાંબા સમયની રોજગારી સમાપ્ત કરવા માટે આ એક પદ્ધતિ સિવાય કંઈ નથી. શ્રી પટેલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે હરિયાણાના બાવળ યુનિટ વટવા યુનિટ બંધ થવાના ઘણા સમય પહેલાં શરૂ થઈ ચૂક્યું હતું. વાસ્તવમાં, અરજદારો દ્વારા એવો છાપ આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે વટવા યુનિટ બાવળ ખાતે શિફ્ટ કરવામાં આવ્યું છે પરંતુ હકીકત સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ છે કે બાવળ યુનિટ વટવા યુનિટના આ કહેવાતા શિફ્ટિંગ અને વાસ્તવિક ક્લોઝર પહેલાંથી જ અસ્તિત્વમાં હતું અને તેથી, અરજદારો દ્વારા વટવા યુનિટ બંધ કરવા માટે અપનાવવામાં આવેલી આ એક વ્યવસ્થિત યોજના છે અને તેથી, તે પ્રકરણ વીબી ના મૂળ હેતુને નિષ્ફળ બનાવે છે અને તેથી, સરકારી શ્રમ

અધિકારી દ્વારા ફરીયાદ યોગ્ય રીતે નોંધાવવામાં આવી છે. એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રક્રિયાનું ચુસ્તપણે પાલન કર્યા પછી અને મંજૂરી મેળવ્યા પછી ફરીયાદ નોંધાવવામાં આવી છે અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે ફરીયાદ નોંધાવવામાં કોઈ ખામી છે. શ્રી પટેલે વધુમાં દલીલ કરી છે કે જે ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલમાં રેફરન્સ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો તેણે પણ એવું તારણ આપ્યું છે કે પરિસરમાં ૧૦૦ થી વધુ કામદારો હતા અને તે રેફરન્સ હજુ પણ પેન્ડિંગ છે અને કોઈ આખરી નિર્ણય આવ્યો નથી અને તેથી, જ્યાં સુધી સદર પેન્ડિંગ કાર્યવાહીને કોઈ આખરી રૂપ ન મળે ત્યાં સુધી, અસ્તિત્વમાં રહેલું તારણ કે ફેક્ટરીમાં ૧૦૦ થી વધુ કામદારો હતા તેને રદ કરી શકાય નહીં અને તેથી, આ તબક્કે કલમ ૨૫(ઓ) ની પ્રયોજ્યતાનો આક્ષેપ કોઈ પરિણામ આપતો નથી. વાસ્તવમાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વટવા ખાતેનું યુનિટ બંધ થઈ ગયું છે અને માત્ર શિફ્ટ થયું નથી. અનેક નિર્ણયો છે જેમાં આંશિક ક્લોઝર પણ ઉદ્યોગ બંધ થવા સમાન ગણાય છે અને તેથી, જ્યાં સુધી ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલનો નિર્ણય ઉલટાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, કલમ ૨૫(ઓ) ની પ્રયોજ્યતાની હકીકતને આ તબક્કે માની શકાય નહીં અને તેથી, ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલના વચગાળાના આદેશનો સંદર્ભ આપીને, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ તબક્કે ફરીયાદ રદ કરવા માટેની આવી કોઈ ક્વાયટ હાથ ધરી શકાય નહીં. શ્રી

દવેએ જણાવ્યું છે કે ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલના વચગાળાના આદેશના અનુસંધાનમાં, આખરી આદેશ પણ પસાર કરવામાં આવ્યો છે જેમાં રેફરન્સ અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે જેની સામે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૭૦૪/૨૦૧૩ અને ૧૯૨૫/૨૦૧૩ ના રૂપમાં બે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશનો પેલિંગ છે અને તેથી, નોટિસમાં નિર્ધારિત શરતો યુનિયનના સભ્યો એવા કામદારો સામે અન્યાયી શ્રમ પદ્ધતિ છે અને તેથી, કામદારોને ગંભીર અન્યાય થતો જણાય છે અને તેથી, આ એવો તબક્કો નથી જ્યાં સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ ની અંતર્નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકાય. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કલમ ૨૫(ઓ) નો મૂળ હેતુ સામાજિક કલ્યાણના ખ્યાલ પર આધારિત છે અને તેથી, સદર પ્રક્રિયામાં આ તબક્કે કોઈ અતિ-તકનીકી ડ્રાઈકોણ અપનાવવો જોઈએ નહીં. આ રજૂઆતો કરતી વખતે, શ્રી પટેલે સર્વોચ્ચ અદાલતના ઓસવાલ એગ્રો ફ્યુરેન લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઓસવાલ એગ્રો ફ્યુરેન વર્કર્સ યુનિયન, એઆઈઆર ૨૦૦૫ એસસી ૧૫૫૫ માં નોંધાયેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને કોર્ટને આ તબક્કે પિટિશન ફગાવી દેવા વિનંતી કરી હતી.

૬. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર તેમજ વિદ્વાન વકિલ શ્રી અમરીશ પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનો ટૂંકો પ્રત્યુત્તર આપતા, અરજદારો માટે

ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી કે.એમ. પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે સામાજિક કલ્યાણના કાયદાને અવગણવાનો કોઈ વિવાદ નથી. પરંતુ, વાસ્તવમાં, એવો ચોક્કસ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે જો કોઈ સેવા સમાપ્ત થઈ હોત, તો સામાજિક કલ્યાણ કાયદાનો ખ્યાલ લાગુ કરી શકાયો હોત. વાસ્તવમાં, અહીં માત્ર એ અભિપ્રાય જોવાનો છે કે એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓ આકર્ષાય છે કે નહીં. અહીં, હકીકતની પૃષ્ઠભૂમિ એવી છે જ્યાં આવો કોઈ વિવાદિત પ્રશ્ન દેખાતો નથી અને તેથી, પ્રતિવાદીઓના વિદ્વાન એડવોકેટો દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલ દબાણ લાવવાની પદ્ધતિનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ છે જેને પ્રોત્સાહિત કરી શકાય નહીં. વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે ફેક્ટરીઝ એક્ટ, ૧૯૪૮ ની કલમ ૨(આઈ) હેઠળ આપવામાં આવેલી 'કામદાર' ની વ્યાખ્યા અને ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ ની કલમ ૨(એસ) હેઠળ આપવામાં આવેલી 'કામદાર' ની વ્યાખ્યામાં તફાવત છે. ફેક્ટરીઝ એક્ટ, ૧૯૪૮ તેમજ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ બંને અલગ-અલગ ઉદ્દેશ્યો સાથે ઘડવામાં આવ્યા છે. ફેક્ટરીઝ એક્ટ, ૧૯૪૮ અનિવાર્યપણે કર્મચારીઓને સુરક્ષાના પગલાં પૂરા પાડવા માટે ઘડવામાં આવ્યો છે અને તેથી, તે કાયદામાં 'કામદાર' ની વ્યાખ્યા ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ હેઠળ આપવામાં આવેલી વ્યાખ્યા કરતાં વધુ વ્યાપક અર્થ ધરાવે છે જ્યાં કાયદો

કામદારોની સ્થિતિને નિયંત્રિત કરવા અને તેની સાથે વ્યવહાર કરવા લાવવામાં આવ્યો છે અને તેથી, આ બંને વ્યાખ્યાઓ અલગ ઉદ્દેશ્ય સાથે કામ કરે છે અને તેથી, અહીં એવો કેસ છે કે જ્યાં પ્રશ્ન કલોઝરનો નથી પરંતુ માત્ર શિફ્ટિંગનો છે અને શિફ્ટિંગનો ઉદ્દેશ્ય અને કારણોને પણ અવગણી શકાય નહીં અને તેથી, પ્રશ્નમાં રહેલી ફરીયાદ ઉદ્યોગના અસ્તિત્વની પ્રક્રિયાને અટકાવવાનું એક ઉદાહરણ છે અને તેથી, મંજૂરી આપતા પહેલાં અને ફરીયાદનું સંજ્ઞાન લેતા પહેલાં, મનનો યોગ્ય ઉપયોગ થવો જોઈતો હતો જે વર્તમાન કેસમાં સંપૂર્ણપણે ગેરહાજર છે અને તેથી, ફરીયાદની પ્રક્રિયાને આગળ વધારવા ન દેવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી અને આખરે કોર્ટને માગ્યા મુજબની રાહત આપીને પિટિશન મંજૂર કરવા વિનંતી કરી હતી.

૭. સંબંધિત પક્ષકારો માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી ધ્યાને લીધા પછી તથા બંને પક્ષો દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોના વિશ્લેષણ પર, રેકૉર્ડ પરથી નીચેની હકીકતો ઉભરી આવે છે. સંબંધિત પક્ષોની દલીલો સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલાં, કેન્દ્રીય મુદ્દો એક્ટની કેટલીક વૈધાનિક જોગવાઈઓથી ઘેરાયેલો છે અને તેથી, મુદ્દાનો નિર્ણય કરવા માટે તે ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે. અહીં મુખ્ય ફરીયાદ એ છે કે વ્યવસાયનું શિફ્ટિંગ એ કલોઝર છે કે નહીં અને જો એમ હોય તો, તેની અસર

શું થશે તે પક્ષકારો વચ્ચે ઉદ્ભવેલો વિવાદ છે અને વર્તમાન કાર્યવાહીમાં તેની તપાસ થઈ શકે કે કેમ. 'ક્લોઝર' શબ્દને એક્ટની કલમ ૨(સીસી) ની જોગવાઈઓ હેઠળ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૪ થી અમલમાં આવ્યો તે રીતે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"'ક્લોઝર' એટલે રોજગારના સ્થળનું અથવા તેના કોઈ ભાગનું કાયમી બંધ થવું."

આ 'ક્લોઝર' શબ્દ રોજગારના સ્થળ અથવા તેના કોઈ ભાગના કાયમી બંધ થવાનો સંકેત આપે છે. આ સંદર્ભમાં, એક્ટનું પ્રકરણ વીબી ચોક્કસ સંસ્થામાં લે-ઓફ, રિટ્રેન્યમેન્ટ અને ક્લોઝર સંબંધિત વિશેષ જોગવાઈ સાથે વ્યવહાર કરે છે. કલમ ૨૫(કે) ની સંબંધિત વૈધાનિક જોગવાઈ નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૨૫કે પ્રકરણ વીબી નો ઉપયોગ

(૧) આ પ્રકરણની જોગવાઈઓ એવી ઔદ્યોગિક સંસ્થાને લાગુ પડશે (જે મોસમી પ્રકૃતિની સંસ્થા ન હોય અથવા જેમાં કામ માત્ર તૂટક

તૂટક કરવામાં આવતું હોય) જેમાં પાછલા બાર મહિના માટે સરેરાશ કામના દિવસે સો કરતાં ઓછા કામદારો રોજગારી મેળવતા ન હોય.

(૨) જો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય કે કોઈ ઔદ્યોગિક સંસ્થા મોસમી પ્રકૃતિની છે કે તેમાં કામ માત્ર તૂટક તૂટક કરવામાં આવે છે, તો તે અંગે યોગ્ય સરકારનો નિર્ણય આખરી રહેશે."

૭.૧ આ વૈધાનિક જોગવાઈ સ્પષ્ટ કરે છે કે તે એવી ઔદ્યોગિક સંસ્થાને લાગુ પડે છે જેમાં અગાઉના ૧૨ મહિના દરમિયાન દર કામના દિવસે સરેરાશ ૧૦૦ થી ઓછા કામદારો ન હોય. ઔદ્યોગિક એકમ બંધ કરવા માટેની પ્રક્રિયા કલમ ૨૫(ઓ) હેઠળ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે જે પ્રક્રિયાનું પાલન કરવા માટે ઔદ્યોગિક એકમ કાનૂની મંજૂરી હેઠળ છે. કલમ ૨૫(ઓ) હેઠળ નિર્ધારિત વિગતવાર પ્રક્રિયા માટે જરૂરી છે કે એકમે બંધ થવાની પ્રસ્તાવિત તારીખના ઓછામાં ઓછા ૯૦ દિવસ પહેલાં પૂર્વ મંજૂરી માટે અરજી કરવી પડશે. કલમ ૨૫(ઓ) માં નિર્ધારિત પ્રક્રિયા નીચે મુજબ ટાંકવા યોગ્ય છે:

“૨૫-ઓ. એકમ બંધ કરવાની પ્રક્રિયા

(૧) એક એમ્પ્લોયર જે આ પ્રકરણ લાગુ પડે છે તેવી ઔદ્યોગિક સંસ્થાના એકમને બંધ કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે, તેણે નિર્ધારિત રીતે, પ્રસ્તાવિત કલોઝર અસરકારક બનવાની તારીખના ઓછામાં ઓછા નેવું દિવસ પહેલાં, યોગ્ય સરકારને કલોઝરના કારણો સ્પષ્ટપણે દર્શાવીને પૂર્વ મંજૂરી માટે અરજી કરવી પડશે અને આવી અરજીની નકલ નિર્ધારિત રીતે કામદારોના પ્રતિનિધિઓને પણ એકસાથે બજવવામાં આવશે:

પરંતુ આ પેટા-કલમમાં કંઈપણ મકાનો, પુલો, રસ્તાઓ, કેનાલો અને ડેમો અથવા અન્ય બાંધકામ કામગીરી માટે સ્થાપિત કરાયેલા એકમને લાગુ પડશે નહીં.

(૨) જ્યાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળ મંજૂરી માટે અરજી કરવામાં આવી હોય, ત્યાં યોગ્ય સરકાર, તેને યોગ્ય લાગે તેવી તપાસ કર્યા પછી અને એમ્પ્લોયર, કામદારો અને આવા કલોઝરમાં હિત ધરાવતી વ્યક્તિઓને સાંભળવાની વાજબી તક આપ્યા પછી, એમ્પ્લોયર દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણોની વાસ્તવિકતા અને પર્યાપ્તતા, સામાન્ય જનતાના હિતો અને અન્ય તમામ સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને, આદેશ દ્વારા અને લેખિતમાં નોંધવાના કારણોસર, આવી

મંજૂરી આપી શકે છે અથવા આપવાનો ઇનકાર કરી શકે છે અને આવા આદેશની નકલ એમ્પ્લોયર અને કામદારોને મોકલવામાં આવશે.

(૩) જ્યાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અરજી કરવામાં આવી હોય અને યોગ્ય સરકાર આવી અરજી કર્યાની તારીખથી સાઠ દિવસના સમયગાળામાં એમ્પ્લોયરને મંજૂરી આપતો અથવા ના પાડતો આદેશ ન મોકલે, તો અરજી કરેલી મંજૂરી સાઠ દિવસના ઉક્ત સમયગાળાની સમાપ્તિ પર મંજૂર થયેલી ગણાશે.

(૪) યોગ્ય સરકારનો મંજૂરી આપતો અથવા ના પાડતો આદેશ, પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈઓને આધીન, આખરી અને તમામ પક્ષકારો પર બંધનકર્તા રહેશે અને આવા આદેશની તારીખથી એક વર્ષ માટે અમલમાં રહેશે.

(૫) યોગ્ય સરકાર, કાં તો સ્વયં પ્રેરણાથી અથવા એમ્પ્લોયર અથવા કોઈપણ કામદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી પર, પેટા-કલમ (૨) હેઠળ મંજૂરી આપતા અથવા ના પાડતા તેના આદેશની સમીક્ષા કરી શકે છે અથવા મામલો નિર્ણય માટે ટ્રિબ્યુનલને મોકલી શકે છે:

પરંતુ જ્યાં આ પેટા-કલમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલને રેફરન્સ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં તે આવા રેફરન્સની તારીખથી ત્રીસ દિવસના સમયગાળામાં એવોર્ડ પસાર કરશે.

(૬) જ્યાં તેમાં નિર્દિષ્ટ સમયગાળામાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળ મંજૂરી માટે કોઈ અરજી કરવામાં આવી ન હોય, અથવા જ્યાં કલોઝર માટેની મંજૂરી ના પાડવામાં આવી હોય, ત્યાં એકમનું કલોઝર બંધ થયાની તારીખથી ગેરકાયદેસર ગણાશે અને કામદારો તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદા હેઠળના તમામ લાભો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે જાણે કે એકમ બંધ કરવામાં આવ્યું ન હોય.

(૭) આ કલમની અગાઉની જોગવાઈઓમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોય તેમ છતાં, જો યોગ્ય સરકારને સંતોષ થાય કે એકમમાં અકસ્માત અથવા એમ્પ્લોયરનું મૃત્યુ અથવા તેના જેવા અસાધારણ સંજોગોના કારણે આમ કરવું જરૂરી છે, તો આદેશ દ્વારા નિર્દેશ આપી શકે છે કે પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓ આદેશમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા સમયગાળા માટે આવા એકમના સંદર્ભમાં લાગુ પડશે નહીં.

(૮) જ્યાં પેટા-કલમ (૨) હેઠળ એકમ બંધ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે અથવા જ્યાં પેટા-કલમ (૩) હેઠળ કલોઝર માટેની મંજૂરી મંજૂર થયેલી ગણાય છે, ત્યાં આ કલમ હેઠળ મંજૂરી માટે અરજી કર્યાની તારીખના તરત જ અગાઉ તે એકમમાં રોજગારી મેળવનાર દરેક કામદાર, સતત સેવાના દરેક પૂર્ણ થયેલા વર્ષ માટે

અથવા છ મહિનાથી વધુના તેના કોઈપણ ભાગ માટે પંદર દિવસના સરેરાશ પગાર જેટલું વળતર મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.]"

૭.૨ આ એક્ટના પ્રકરણ વીબી હેઠળ વધુ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે જેમાં સંસ્થાએ પ્રક્રિયામાંથી પસાર થવું જરૂરી છે અને જો તેનું પાલન કરવામાં ન આવે, તો કલમ ૨૫(આર) હેઠળ ફોજદારી પરિણામ પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે અને કલમ ૨૫(ઓ) અથવા કલમ ૨૫(પી) હેઠળના નિર્દેશનું અનાદર કરવા બદલ, એક વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેવી કેદ અથવા દંડની સજા નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. કલમ ૨૫(પી) અને ૨૫(આર) નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

“૨૫ પી ઔદ્યોગિક વિવાદ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની શરૂઆત પહેલાં બંધ થયેલા સાહસોને ફરી શરૂ કરવા માટેની વિશેષ જોગવાઈ

જો યોગ્ય સરકારનો એવો અભિપ્રાય હોય કે કોઈપણ એકમ અથવા ઔદ્યોગિક સંસ્થાના સંદર્ભમાં, જે આ પ્રકરણ લાગુ પડે છે અને જે

ઈન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૬ (૧૯૭૬ નો ૩૨) ના પ્રારંભ પહેલાં બંધ થઈ ગયું હતું –

(એ) કે આવું એકમ એમ્પ્લોયરના નિયંત્રણ બહારના અવિભાજ્ય સંજોગો સિવાય બંધ કરવામાં આવ્યું હતું;

(બી) કે એકમ ફરીથી શરૂ કરવાની શક્યતાઓ છે;

(સી) કે તેના કલોઝર પહેલાં આવા એકમમાં રોજગારી મેળવનાર કામદારોના પુનર્વસન માટે અથવા સમાજના જીવન માટે આવશ્યક પુરવઠા અને સેવાઓની જાળવણી માટે એકમ ફરીથી શરૂ કરવું જરૂરી છે અથવા બંને;

(ડી) કે એકમ ફરીથી શરૂ કરવાથી એકમના સંદર્ભમાં એમ્પ્લોયરને મુશ્કેલી પડશે નહીં,

તે, આવા એમ્પ્લોયર અને કામદારોને તક આપ્યા પછી, ઓફિશિયલ ગેઝેટમાં પ્રસિદ્ધ કરાયેલા આદેશ દ્વારા નિર્દેશ આપી શકે છે કે એકમ આદેશમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા સમયગાળાની અંદર (આદેશની તારીખથી એક મહિનાથી ઓછો ન હોય તેવા) ફરીથી શરૂ કરવામાં આવશે."

"રપઆર. બંધ કરવા માટે દંડ

(૧) કોઈપણ એમ્પ્લોયર જે કલમ ૨૫ઓ ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના એકમ બંધ કરે છે તેને કેદની સજા થશે, જે છ મહિના સુધી લંબાવી શકાય છે, અથવા દંડ, જે પાંચ હજાર રૂપિયા સુધી લંબાવી શકાય છે, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે.

(૨) કોઈપણ એમ્પ્લોયર, જે કલમ ૨૫ઓ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ એકમ બંધ કરવાની મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરતા આદેશ અથવા કલમ ૨૫P હેઠળ આપેલા નિર્દેશનું ઉલ્લંઘન કરે છે, તેને કેદની સજા થશે જે એક વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય છે, અથવા દંડ જે પાંચ હજાર રૂપિયા સુધી લંબાવી શકાય છે, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે, અને જ્યાં ઉલ્લંઘન સતત ચાલુ રહે છે, ત્યાં દોષસિદ્ધિ પછી ઉલ્લંઘન ચાલુ રહે તે દરમિયાન દરરોજ માટે વધુ દંડ થશે જે બે હજાર રૂપિયા સુધી લંબાવી શકાય છે."

૮. તેથી સારાંશમાં, વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ કલ્પના કરાયેલી અમુક પ્રક્રિયાના પાલનની આવશ્યકતા એ કાનૂની જવાબદારી છે જેને ચુસ્તપણે પાળવાની જરૂર છે અને આ પ્રકરણ એવી સંસ્થાને લાગુ પડે છે જેમાં કલમ ૨૫(કે) માં

જાણાવ્યા મુજબ સરેરાશ ૧૦૦ થી વધુ કામદારો હોય. હવે આ વૈધાનિક જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં, હાથ પરની નીચેની હકીકતો જોવાની રહે છે.

૮.૧ ૧૦૦ નો વિવાદિત આંકડો બંને પક્ષો દ્વારા ગંભીરતાથી ચર્ચવામાં આવ્યો છે.

અરજદારો દ્વારા એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે સમગ્ર પ્રકરણ વીબી બિલકુલ લાગુ પડતું નથી કારણ કે કોઈપણ સમયે આ ૧૦૦ કામદારોની સરેરાશ સંખ્યા એક્ટની કલમ ૨૫(કે) હેઠળ જરૂરી મુજબ આખા વર્ષ દરમિયાન જાળવવામાં આવી ન હતી અને જેમ કે, આ જોગવાઈ હેઠળ કલ્પના કરાયેલી પૂર્વશરત આકર્ષાતી નથી. તેથી, પ્રથમદર્શી રીતે, તે સંતોષાય ન હોવાથી, એવું કહી શકાય નહીં કે સંસ્થા દ્વારા કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે. હવે જો આ વિવાદ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો, અરજદાર સંસ્થા દ્વારા શપથ પર કરાયેલા દાવાની સામે કે ત્યાં પ્રક્રિયાના પાલનને આકર્ષિત કરે તેવા ૧૦૦ કામદારો ન હતા. પરંતુ આ સંદર્ભમાં, જો પિટિશન સંકલનના પૃષ્ઠ ૨૮ પર આવેલી અરજદાર સંસ્થા દ્વારા અધિકારીઓ સહિત તમામ સ્ટાફ સભ્યો અને કર્મચારીઓને જારી કરાયેલી તારીખ ૨૮/૯/૨૦૦૭ ની નોટિસ જોવામાં આવે તો તેમાં વાજબીપણું પ્રતિબિંબિત થાય છે. જોકે, સંબંધિત કામદારોનો આ આંકડો દર્શાવવામાં આવ્યો નથી. ઉક્ત નોટિસના ફકરા નં. ૬ માં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે તાત્કાલિક અસરથી વટવા યુનિટ/સંસ્થા બંધ

કરવામાં આવે છે અને બાવળ (હરિયાણા) ખાતેના પ્લાન્ટમાં કામદારો, સ્ટાફ વગેરેને સમાવી લેવાના હતા. આ નોટિસના શબ્દો દર્શાવે છે કે બાવળ (હરિયાણા) યુનિટ/પ્લાન્ટ પહેલેથી જ અસ્તિત્વમાં છે જ્યાં આ કામદારોને શિફ્ટ કરવાના છે. કામદારોને પ્રોત્સાહનો આપવામાં આવ્યા છે તેમાં કોઈ શંકા નથી પરંતુ તે જ સમયે, ફરીથી જો ઉક્ત નોટિસના ફકરા નં. ૮ માં કરાયેલા દાવાનું અવલોકન કરવામાં આવે તો, આ વટવા ઉત્પાદન યુનિટ બંધ કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી, શિફ્ટિંગ થઈ રહ્યું છે કે યુનિટ બંધ થવાનું છે તે અંગે ગંભીર વિવાદ હોવાનું જણાય છે. રેફરન્સ (આઈટી) નં. ૧૩૨/૨૦૦૭ માં પસાર કરાયેલા એક્ઝિબિટ ૩૯ હેઠળના આદેશ પરથી વધુમાં જણાય છે કે સત્તાધિકારી પાસેથી કોઈ પૂર્વ પરવાનગી લેવામાં આવી ન હોવાનું પેર્ગિંગ રેફરન્સમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા જાણવા મળ્યું છે, એક્ટની કલમ ૩૩ ને ધ્યાનમાં રાખીને સેવા શરતો બદલવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે જેને ગેરકાયદેસર ઠેરવવામાં આવ્યો છે અને તેના દ્વારા તારીખ ૧૩/૬/૨૦૦૮ ના આદેશ દ્વારા, એક્ઝિબિટ ૩૯ નો અંશતઃ નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં સેવા શરતો ન બદલવાનો મનાઈફુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૮.૨ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૯૩૨૦/૨૦૦૮ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૧/૮/૨૦૦૮ ના આદેશ પરથી એક વધુ હકીકત પણ નોંધવાની રહે છે

જેમાં પણ, ફકરા નં. ૭.૧૨ માં, આ કોર્ટ અવલોકન કર્યું છે કે કોર્ટ કથિત કલોઝર અથવા તેના પર આધારિત દલીલો અંગે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવા માંગતી નથી અને તેથી, આ ગ્રે એરિયા જે ખુલ્લો રાખવામાં આવ્યો છે તે વિવાદિત હકીકતનો ગંભીર પ્રશ્ન છે અને તેથી, કોઈ સ્પષ્ટ અભિપ્રાય પ્રતિબિંબિત થયો નથી અને તેથી, ફકરા નં. ૭.૧૦ અને ૭.૧૨ માં કરાયેલા સંબંધિત અવલોકનો નીચે મુજબ ટાંકવા જરૂરી છે:

"૭.૧૦. કલોઝરની હકીકત એ પુરાવાનો વિષય છે અને સચોટ પુરાવા રજૂ કરીને સાબિત થવી જોઈએ અને તે સહેલાઈથી માની શકાય નહીં. નિર્વિવાદપણે, હજુ સુધી કોઈ પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી. વાસ્તવમાં, સુનાવણી દરમિયાન એવો ખુલાસો થયો છે કે અરજદાર યુનિયને કથિત કલોઝર અંગે કોઈ વિવાદ પણ ઉઠાવ્યો નથી જેને રેફર કરવામાં આવ્યો નથી."

"૭.૧૨ આમ, આ કોર્ટ કથિત "કલોઝર" અથવા ઉક્ત આક્ષેપો પર આધારિત રજૂઆતો અંગે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાનું ટાળશે. આ તબક્કે કોઈપણ પક્ષની રજૂઆતોને સ્વીકારવી કે અસ્વીકાર કરવી તે જોખમી અને અવાજબી ગણાશે."

૮.૩ આગળના રેકૉર્ડનું અવલોકન દર્શાવે છે કે એક્ટનું પ્રકરણ વીબી લાગુ પડે છે કે નહીં તે પક્ષકારો વચ્ચેના મુકદ્દમામાં પ્રવર્તતો ગંભીર વિવાદ છે અને તેથી, આ તબક્કે પ્રકરણ વીબી પોતે જ આકર્ષાતું નથી તેમ માની લેવું એ તપાસ અને નિર્ણયની આગળની પ્રક્રિયાને અટકાવવા સમાન ગણાશે. ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરને લખાયેલા અરજદાર સંસ્થાના તારીખ ૩/૧૦/૨૦૦૭ ના પત્રનું અવલોકન જેમાં પણ, ફકરા નં. ૧ માં, અરજદાર દ્વારા એવો વિવાદ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે કે તારીખ ૨૭/૮/૨૦૦૭ ના રોજ, સંસ્થા ૧૧૧ કામદારો હોવાની હકીકત સ્વીકારતી નથી અને પ્રકરણ વીબી ની પ્રયોજ્યતા અંગેની હકીકતને પણ નકારે છે. આ પત્ર વધુમાં દર્શાવે છે કે ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરે યુનિટની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત લીધી હતી અને ૨૮/૮/૨૦૦૭ ના રોજ જ્યારે મુલાકાત લેવામાં આવી હતી, ત્યારે ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરને જાણવા મળ્યું હતું કે ૧૦૦ થી વધુ કામદારો દર્શાવવામાં આવ્યા હતા એટલું જ નહીં પરંતુ પ્રત્યક્ષ નિરીક્ષણ સમયે તેમના હોદ્દા સાથે ૧૧૧ કામદારોના નામો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા અને તેથી, એક તરફ એવો વિવાદ છે કે અરજદાર સંસ્થા એ હકીકત સ્વીકારતી નથી કે સંસ્થામાં ૧૦૦ થી ઓછા કામદારો હતા જેની સામે, ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરે તદ્દન વિપરીત રિપોર્ટ આપ્યો છે. આ ઉપરાંત, પિટિશન સંકલનના પૃષ્ઠ નં. ૧૨૩ પર ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી એફિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાયમાં ચોક્કસ દાવો

કરવામાં આવ્યો છે જેમાં ઉક્ત જવાબના ફકરા નં. ૮ માં, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે મસ્ટર રોલ પર કામદારોના આંકડા મુજબ, તે ૧૩૦ દર્શાવવામાં આવ્યા હતા. નિરીક્ષણ દરમિયાન પણ, ૧૦૯ કામદારો હાજર હતા અને તમામ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા નોંધાયેલા નિવેદનો પર પોતાની સહીઓ કરી હતી અને તેથી, આ ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસર દ્વારા તારીખ ૩૦/૬/૨૦૦૯ ના રોજની એફિડેવિટમાં શપથ પર એવો ચોક્કસ દાવો છે જે એ હકીકતનો સંકેત આપે છે કે સંબંધિત સમયે સંસ્થામાં ૧૦૦ થી વધુ કામદારો કામ કરતા હતા. ઉક્ત એફિડેવિટનો સંબંધિત ફકરો વિવાદના મૂળને સ્પર્શે છે તેથી તેને નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

"૮. હું કહું છું અને રજૂઆત કરું છું કે ૨૯.૦૯.૨૦૦૮ ના રોજ વર્તમાન અરજદારોને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી કે ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટની કલમ ૨૫ઓ(૧) ના ભંગ બદલ તેમની સામે શા માટે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ ન કરવી જોઈએ. અરજદાર માટે એ દલીલ કરવી સાચી નથી કે યુનિટમાં કામ કરતા કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી ઓછી હતી, કારણ કે ગુજરાત ફેક્ટરી રૂલ્સના નિયમ ૧૧૩ હેઠળ તારીખ ૦૨.૧૨.૨૦૦૭ ના પત્ર દ્વારા અરજદાર કંપની દ્વારા ડિરેક્ટર, ઇન્ડસ્ટ્રિયલ એન્ડ હેલ્થ સેફ્ટી,

અમદાવાદને સુપરત કરાયેલી માહિતીમાં, કલોઝર સમયે ફેક્ટરીના મસ્ટર રોલમાં કામદારોની સંખ્યા ૧૩૦ દર્શાવવામાં આવી છે. આ ઉપરાંત, કલોઝરની પછીની તારીખે, આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ લેબર અને ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસર, અમદાવાદ દ્વારા યુનિટનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને આવા નિરીક્ષણ દરમિયાન, ૧૦૯ કામદારો હાજર હતા અને તમામ ૧૦૯ કામદારોએ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા નોંધાયેલા નિવેદનો પર સહીઓ કરી હતી. વધુમાં, કારણદર્શક નોટિસના જવાબમાં અરજદાર કંપની દ્વારા રજૂ કરાયેલા જવાબમાં, અરજદાર કંપની દ્વારા એવું દર્શાવવા માટે કોઈ સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી નથી કે તેની સાથે કામ કરતા કામદારોની સંખ્યા ૧૦૦ થી ઓછી હતી. કારણદર્શક નોટિસનો અરજદાર કંપની દ્વારા આપવામાં આવેલો જવાબ સ્વીકાર્ય જણાયો ન હતો અને તેની જાણ તારીખ ૨૨.૧૦.૨૦૦૭ ના પત્ર દ્વારા વર્તમાન અરજદારોને કરવામાં આવી હતી."

૮.૪ એ પણ રેકૉર્ડ પરથી ઉભરી આવે છે કે એફિડેવિટ-ઇન-રિજોઇન્ડર દ્વારા, અરજદાર સંસ્થાએ ફરીથી એવો મુદ્દો ઉઠાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે કે અગાઉના ૧૨ મહિનામાં ૧૦૦ થી વધુ કામદારોની સરેરાશ સંખ્યા જાળવવી જોઈએ

અને તે કોઈપણ રેકૉર્ડ પરથી પ્રતિબિંબિત થતું નથી, પરંતુ ફરીથી, આ મુદ્દો વિવાદનું કેન્દ્ર છે જેને સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે કાર્યવાહીના આ તબક્કે જોઈ શકાય નહીં. અરજદાર સંસ્થા દ્વારા આ તબક્કે કરવામાં આવેલો આ પ્રયાસ વિગતવાર નક્કી કરવો શક્ય નથી કારણ કે કામદારોની સંખ્યાના મુદ્દા પર, રેકૉર્ડ પર ગંભીર વિવાદ પ્રવર્તે છે. અરજદાર સંસ્થા ૧૦૦ થી ઓછા કામદારો દર્શાવે છે. તેની સામે, સરકારી રેકૉર્ડ છે અને ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરની એક્ઝિક્યુટિવ તેમજ ફેક્ટરી પરિસરમાં થયેલું નિરીક્ષણ છે જે વિપરીત પરિસ્થિતિ દર્શાવે છે જે વિવાદિત હકીકત સિવાય કંઈ નથી જેને સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળના અંતર્નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો વિષય બનાવી શકાય નહીં.

૯. શ્રેણીબદ્ધ નિર્ણયો છે જેમાં સતત એવો મત લેવામાં આવ્યો છે કે સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે, આક્ષેપની યોગ્યતા કે અયોગ્યતા નક્કી કરી શકાય નહીં. વધુમાં, ગંભીર રીતે વિવાદિત હકીકતના પ્રશ્નોને કલમ ૪૮૨ ની સત્તાઓના ઉપયોગનો વિષય બનાવી શકાય નહીં અને આ ઉપરાંત, વિગતવાર ગુણદોષ અને વૈધાનિક જોગવાઈની અસર નક્કી કરી શકાય નહીં જાણે કે નાની ટ્રાયલ હાથ ધરવાની હોય. તેથી, સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ અંગે કાયદાની આ સચોટ જોગવાઈઓ છે જેણે કોર્ટને આ વિવાદ પર ટિપ્પણી

કરતા રોકી છે જે કામદારોની સંખ્યાની આસપાસ ઘેરાયેલો છે જે ફરીયાદીનો મુખ્ય આધાર છે અને તેથી, આ કોર્ટના સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, બંને પક્ષોના આ વિશિષ્ટ વિવાદિત વર્ઝનને ધ્યાનમાં રાખીને આ તબક્કે ફરીયાદને રદ કરી શકાય નહીં. ફરીયાદમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે ૧૦૦ થી વધુ કામદારો હતા અને તેના આધારે, સત્તાધિકારીએ કાર્યવાહી શરૂ કરી છે જેને અરજદાર સંસ્થાએ સચોટ સામગ્રી રજૂ કરીને સામનો કરવો જરૂરી છે. આ એવો તબક્કો નથી જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહીની પ્રક્રિયાને અટકાવવાની હોય. આ નિષ્કર્ષ પર આવતી વખતે, કોર્ટ તેને ન્યાયી ઠેરવવા માટે નીચેના નિર્ણયો દ્વારા નિર્ધારિત કાનૂની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લે છે અને તેથી, તે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે.

૯.૧ વિજયેન્દર કુમાર અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય, ૨૦૧૪

(૩) એસ. સી. સી. ૩૮૯ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાનૂની જોગવાઈ, જેમાં જોગવાઈનું વિશ્લેષણ કરતી વખતે, માનનીય કોર્ટે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે માત્ર ફરીયાદી પાસે સિવિલ ઉપાય ઉપલબ્ધ હોવાના કારણે જ ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનો આધાર બની શકે નહીં. વાસ્તવિક કસોટી એ છે કે ફરીયાદમાંના આક્ષેપો ફોજદારી ગુનો છતો

કરે છે કે નહીં. સંબંધિત ફરિ ૧૧, ૧૨ અને ૧૩ નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

"૧૧. કોઈ શંકા નથી કે, એફઆઈઆરમાં આવેદનો અને આક્ષેપોના સંદર્ભમાં હાઈકોર્ટના મંતવ્યો એફઆઈઆરને રદ કરવાની પ્રાર્થનાના સંદર્ભમાં હતા પરંતુ આ કેસની હકીકતોમાં તે તારણો અને અવલોકનો હજુ પણ સંબંધિત છે અને તે અપીલકર્તાઓ વતી કરવામાં આવેલી દલીલોને સમર્થન આપતા નથી. વર્તમાન તબક્કે જ્યારે બાતમીદાર અને સાક્ષીઓએ એફઆઈઆરમાં કરાયેલા આક્ષેપોને સમર્થન આપ્યું છે, ત્યારે આ અપીલના મેમો સાથે જોડાયેલા દસ્તાવેજોના આધારે આ કોર્ટ માટે આક્ષેપોની યોગ્યતાનું મૂલ્યાંકન કરવું યોગ્ય રહેશે નહીં. આવી સામગ્રી અપીલકર્તાઓ દ્વારા યોગ્ય તબક્કે યોગ્ય વિચારણા માટે કાયદા અનુસાર તેમના બચાવમાં રજૂ કરી શકાય છે.

૧૨. પ્રતિવાદીઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ એ દલીલ કરવામાં સાચા છે કે હકીકતોનો આપેલ સમૂહ સિવિલ અન્યાય તેમજ ફોજદારી ગુનો બનાવી શકે છે અને માત્ર એટલા માટે કે બાતમીદાર/ફરીયાદી પાસે સિવિલ ઉપાય પણ ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે તે પોતે ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાનો આધાર બની શકે નહીં. વાસ્તવિક કસોટી એ છે કે

ફરીયાદમાંના આક્ષેપો ફોજદારી ગુનો છતો કરે છે કે નહીં. આ જોગવાઈને આ કોર્ટના અનેક ચુકાદાઓ દ્વારા સમર્થન મળે છે જે રવિન્દ્ર કુમાર મધનલાલ ગોયન્કા અને અન્ય વિરુદ્ધ રૂકમણી રામ રાઘવ સ્પિનર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ [(૨૦૦૯) ૧૧ એસ. સી. સી. ૫૨૯] ના કેસના ફકરા ૧૬ માં નોંધાયેલ છે.

૧૩. વર્તમાન કેસની હકીકતો પર વિચાર કરતી વખતે એવું જણાય છે કે આ કેસની એફઆઈઆર ૨૯ કરવા માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા કરાયેલી પિટિશનની તપાસ કરતી વખતે અગાઉના પ્રસંગે હાઈકોર્ટ દ્વારા હકીકતો યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવી હતી. આક્ષેપિત આદેશમાં વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન લેવાના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ ન કરવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા સમાન મતનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, અમને આ તબક્કે અપીલકર્તાઓ સામેની ફોજદારી કાર્યવાહીમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોઈ સારો આધાર જણાતો નથી. તેથી, અપીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નહીં."

૯.૨ સમાન મુદ્દા પરના અન્ય એક નિર્ણયમાં, એન. સોંદરમ વિરુદ્ધ પી.કે. પોંડરાજ અને અન્ય, ૨૦૧૪ (૧૦) એસ. સી. સી. ૬૧૬ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો

ઉપયોગ કોઈપણ કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ રોકવા અને ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે સાવધાનીપૂર્વક કરવો જોઈએ. કાયદેસરના પ્રોસિક્યુશનને રોકવા માટે તેનો ઉપયોગ થવો જોઈએ નહીં અને તેથી, જ્યાં સુધી મજબૂત સંજોગો ન હોય ત્યાં સુધી, હાઈકોર્ટે સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનું ટાળવું જોઈએ. માત્ર આક્ષેપોમાં નાણાંની વસૂલાતની હકીકત સામેલ હોવાના કારણે, એવું તારણ કાઢી શકાય નહીં કે ફરીયાદ તદ્દન સિવિલ પ્રકૃતિની છે, જ્યારે ફરીયાદમાં અન્ય ગંભીર આક્ષેપો હોય અને તેથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા ૧૨, ૧૩ અને ૧૪ માં અભિપ્રાય આપ્યો છે કે હાઈકોર્ટે અત્યંત દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જ કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૧૨. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા પછી, અમને જણાય છે કે નિર્વિવાદપણે આરોપી અને અપીલકર્તાના પતિ વચ્ચે કેટલાક વ્યવસાયિક વ્યવહારો હતા જેના કારણે આખરે તેમની વચ્ચે શત્રુતા ઊભી થઈ હતી. અપીલકર્તાના પતિના મદદનીશ શ્રી આર. ભાસ્કરનું નિવેદન પણ પ્રતિવાદી નં. ૧ સામે કરાયેલા આક્ષેપોને સમર્થન આપે છે. તેમણે

જુબાની આપી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૧ એ તેમને ધમકી આપી હતી અને કહ્યું હતું કે તેઓ ફાઈલો અને હિસાબી ચોપડાઓ લઈ જઈ રહ્યા છે જેથી ઓડિટર (અપીલકર્તાના પતિ) તેમની પાસેથી ઉધાર લીધેલા નાણાં માટે તેમની સામે કેસ દાખલ કરી ન શકે. તેમણે એ પણ જુબાની આપી હતી કે તેમણે આરોપી પક્ષ દ્વારા ધમકી અને દબાણ હેઠળ રાજલક્ષ્મી એન્ટરપ્રાઇઝના લેટર પેડ પર ચોપડાઓની ચાદી લખી હતી. જમી મહાઝર દર્શાવે છે કે ૧૮.૪.૨૦૦૨ ના રોજ આરોપીઓમાંથી એકના ઘરમાંથી લગભગ ૫૧ દસ્તાવેજો મળી આવ્યા હતા. પ્રોસિક્યુશનના સાક્ષીઓના નિવેદનો અને સુરમંગલમ પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા રજૂ કરાયેલા આખરી અહેવાલ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧, કેટલાક સહ-આરોપીઓ સાથે અપીલકર્તાના પરિસરમાં પ્રવેશ્યા અને તોડફોડ કરી. તે સિવાય, વિદ્વાન આર્બિટ્રેટરના અહેવાલ પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આરોપી અપીલકર્તાના પતિને અમુક રકમ આપવાનો હતો. વિદ્વાન આર્બિટ્રેટર દ્વારા એ પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તા અને તેના પતિ સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાન માટે તૈયાર હતા પરંતુ આરોપી (પ્રતિવાદી ૧) તૈયાર ન હતો.

૧૩. આ કોર્ટ દ્વારા અનેક કેસોમાં એ સુસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે કે સી આર પી સી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કોઈપણ કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ રોકવા અને ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે સાવધાનીપૂર્વક કરવો જોઈએ. અંતર્નિહિત સત્તાનો ઉપયોગ કાયદેસરના પ્રોસિક્યુશનને રોકવા માટે થવો જોઈએ નહીં. જ્યાં સુધી તેમ કરવા માટે મજબૂત સંજોગો ન હોય ત્યાં સુધી હાઈકોર્ટે પ્રથમદર્જી નિર્ણય આપવાથી દૂર રહેવું જોઈએ. આક્ષેપો અને ફરીયાદને જેમ છે તેમ લેતા, કંઈપણ ઉમેર્યા કે બાદ કર્યા વિના, જો કોઈ ગુનો બનતો ન હોય, તો જ હાઈકોર્ટ સી આર પી સી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની તેની સત્તાના ઉપયોગમાં કાર્યવાહી રદ કરવામાં વાજબી ગણાશે. જો આક્ષેપોમાં કોઈ તથ્ય હોય તો પ્રારંભમાં જ તપાસ બંધ કરવી જોઈએ નહીં.

૧૪. અમારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનું એકંદર અવલોકન આરોપી સામે પ્રથમદર્જી કેસ બનાવે છે જે યોગ્ય ટ્રાયલ ચલાવીને નક્કી કરવો જરૂરી છે. આ તબક્કે હાઈકોર્ટ પુરાવાઓનું વિશ્લેષણ અને બારીકાઈથી વિચારણા કરી શકતી નથી અને તે દોષસિદ્ધિમાં પરિણમશે કે દોષમુક્તિમાં તેની અપેક્ષા રાખી શકતી નથી. આ તબક્કે આક્ષેપોમાં કોઈ સત્ય છે કે નહીં તે નક્કી કરવાનો નથી પરંતુ એ

અભિપ્રાય બનાવવાનો છે કે આક્ષેપોના આધારે આક્ષેપિત સંજોય ગુનો પ્રથમદર્શી રીતે બને છે કે નહીં. આરોપીનો દોષ કે અન્યથા સંપૂર્ણ ટ્રાયલ ચલાવ્યા પછી જ સાબિત થઈ શકે છે. સંજોગોમાં, અમારા મતે, હાઈકોર્ટ માટે કાર્યવાહીમાં હસ્તક્ષેપ કરવો અને પોલીસ દ્વારા રજૂ કરાયેલા આખરી અહેવાલને રદ કરવો યોગ્ય નથી."

૯.૩ વર્તમાન કેસ એફઆઈઆર રદ કરવાના હેતુથી દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને વખતોવખત આ કોર્ટ તેમજ સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે હાઈકોર્ટે ફોજદારી તપાસમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં. તે ચોક્કસપણે એ હકીકતના કારણે છે કે તપાસ પૂરી થયા પછી અને સીઆરપીસી ની કલમ ૧૭૩ હેઠળ રિપોર્ટ રજૂ કર્યા પછી, પ્રભાવિત વ્યક્તિને કાયદા અનુસાર રિપોર્ટ સામે તેના ઉપાય અને અધિકાર મેળવવાનો હંમેશા અધિકાર છે અને તેથી, તપાસ પૂરી થયા પછી, પ્રભાવિત વ્યક્તિ ઉપાયવિહીન નથી અને એવું માની લેવું જોઈએ નહીં કે તપાસ ન્યાયી અને મુક્ત રીતે હાથ ધરવામાં આવશે નહીં અને તેથી, કાયદાની આ જોગવાઈના આધારે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ત્રિજા દેવી ઉર્ફે ત્રિજા દેવી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય, ૨૦૧૪ (૧૫) એસ. સી. સી. ૨૨૧ ના કેસમાં ફકરા ૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૯. કેસની હકીકતોમાં, પોલીસ તપાસમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં અને એફઆઈઆર ૨૬ કરવામાં હાઈકોર્ટ વાજબી ન હતી તેવું ઠરાવવામાં અમને કોઈ સંકોચ નથી. આ બિલકુલ દુર્લભ કેસ નથી. સંપૂર્ણ તપાસ વિના, ફરીયાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપો સાચા છે કે નહીં તે ઠરાવવું શક્ય કે યોગ્ય નથી. તેથી, તપાસ ચાલુ રાખવા દેવી જોઈતી હતી જેથી સી આર પી સી ની કલમ ૧૭૩ હેઠળ રિપોર્ટ રજૂ કરવા પર પ્રભાવિત પક્ષ કાયદા અનુસાર રિપોર્ટ સામે તેનો ઉપાય મેળવી શકે. ફોજદારી કેસ પોલીસ દ્વારા તપાસના તબક્કે હતો તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને હાઈકોર્ટ એવું ઠરાવવામાં વાજબી ન હતી કે આક્ષેપિત એફઆઈઆરની તપાસ તદ્દન અવાજબી છે અને તે કોર્ટની પ્રક્રિયાનો ગંભીર દુરુપયોગ ગણાશે."

૯.૪ સમય જતાં સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાના ઉપયોગ પર પ્રવર્તતી કાયદાની આ એક મજબૂત જોગવાઈ પણ છે કે જો હકીકતો ગંભીર રીતે વિવાદમાં હોય અને આવી હકીકતનું સત્ય કે અન્યથા માત્ર ટ્રાયલ વખતે પુરાવા આપીને જ સ્થાપિત કરી શકાય અને તેથી, જો આક્ષેપો ગંભીર પ્રકૃતિના હોય અને વિવાદમાં હોય, તો એક સામાન્ય વલણ તરીકે સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં

આવશે નહીં. જો હકીકતો અને આક્ષેપો ખૂબ જ સ્પર્ધાત્મક હોય અને સિવિલ અને ફોજદારી કાર્યવાહી વચ્ચે પરસ્પર સંકળાયેલા હોય, તો હાઈકોર્ટે તપાસની પ્રક્રિયામાં હસ્તક્ષેપ કરવાથી દૂર રહેવું જોઈએ અને આ તબક્કે, કોર્ટે તપાસની સત્તા ઘટાડવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કરવું જોઈએ નહીં. સેસામી કેમિકલ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મેઘાલય અને અન્ય, ૨૦૧૪ (૧૬) એસ. સી. સી. ૭૧૧ ના કેસમાં નોંધાયેલા નિર્ણયમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતને આવી ઘટના સાથે વ્યવહાર કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો અને કેસની હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે રજૂઆત કરી હતી જે ધ્યાનમાં લેવા યોગ્ય છે. સંબંધિત ફકરા ૧૨ અને ૧૩ નીચે મુજબ છે:

"૧૨. ઉપર દર્શાવેલ વિવાદિત હકીકતના પ્રશ્નની આ પૃષ્ઠભૂમિમાં છે, હાઈકોર્ટના વિદ્વાન જજે એક સંક્ષિપ્ત આદેશ સાથે એફઆઈઆર અર્થાત તારીખ ૧૨.૧૦.૨૦૧૧ ના કેસ નં. ૪૩ (૧૦)/૨૦૧૧ ને રદ કરવાનું યોગ્ય માન્યું હતું. વર્તમાન હેતુ માટે માત્ર સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે: (સંજય કાબરા કેસ, ૨૦૧૩ એસ. સી. સી. ઓનલાઇન મેઘ. ૨૪ પેરા ૮)

"૮. બાર પરના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો સાંભળ્યા પછી, કેસની હકીકત અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, હું

સુવિચારિત અભિપ્રાય ધરાવું છું કે, વિવાદોની બાબત તદ્દન સિવિલ કાયદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે અને ફોજદારી કાયદા દ્વારા નહીં, તેથી, મને લાગતું નથી કે તારીખ ૧૨.૧૦.૨૦૧૧ ના રોજની એક્ઝાઈઆરનું કાયદાની નજરમાં કોઈ સ્થાન છે, તેથી તેને રદ કરવાની જરૂર છે."

૧૩. અમે અભિપ્રાય ધરાવીએ છીએ કે વિરોધ કરનારા પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરાયેલી પિટિશન એ કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ છે. અગાઉ નોંધ્યા મુજબ, હકીકતો ગંભીર રીતે વિવાદમાં છે. આવી હકીકતોનું સત્ય કે અન્યથા માત્ર ટ્રાયલ વખતે પુરાવા દ્વારા જ સ્થાપિત કરી શકાય છે. અમે, તેથી, અભિપ્રાય ધરાવીએ છીએ કે હાઈકોર્ટે તારીખ ૧૨.૧૦.૨૦૧૧ ની એક્ઝાઈઆર નં. ૪૩ (૧૦)/૨૦૧૧ ને રદ કરવામાં ભૂલ કરી છે. અમે, તેથી, હાઈકોર્ટનો આદેશ રદ કરીએ છીએ. પ્રથમ પ્રતિવાદીને કાયદા અનુસાર તારીખ ૧૨.૧૦.૨૦૧૧ ની એક્ઝાઈઆર નં. ૪૩ (૧૦)/૨૦૧૧ સાથે આગળ વધવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે."

૯.૫ તારામણી પારખ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મધ્યપ્રદેશ અને અન્ય, ૨૦૧૫ (૧૧)

એસ. સી. સી. ૨૬૦ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા અન્ય એક નિર્ણયમાં, જ્યાં કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, હાઈકોર્ટે કેસની યોગ્યતા તપાસવી જોઈએ નહીં. આ તબક્કે, કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાના ઉપયોગ વખતે પ્રારંભિક તબક્કે કેસની યોગ્યતા અને અયોગ્યતાનું મૂલ્યાંકન કરવાનું નથી. આક્ષેપો સાચા છે કે અસત્ય તે ટ્રાયલની બાબત છે અને તેથી, પ્રારંભિક તબક્કે કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, ફરીયાદને પ્રારંભિક તબક્કે જ રદ કરી શકાય નહીં અને તેથી, ભૂતકાળના પૂર્વદ્રષ્ટાંતો પર પણ આધાર રાખીને, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત ૧૧ અને ૧૨ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવાનો પ્રસંગ મેળવ્યો હતો, જે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

"૧૧. રદ કરવા સંબંધિત કાયદો સુસ્થાપિત છે. જો આક્ષેપો અસંગત હોય અથવા કોઈ કેસ બનાવતા ન હોય અથવા જો એવું ઠરાવી શકાય કે કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થયો છે, તો કાર્યવાહી રદ કરી શકાય છે પરંતુ જો ટ્રાયલ ચલાવવા યોગ્ય કેસ હોય તો કોર્ટ વર્ડન અથવા કાઉન્ટર વર્ડનની વિશ્વસનીયતા અથવા અન્યથા તપાસતી નથી. માતૃત્વના કેસોમાં, અદાલતોએ સાવચેત રહેવું પડશે જ્યારે સર્વગ્રાહી

આક્ષેપો કરવામાં આવે ખાસ કરીને એવા સંબંધીઓ સામે જેઓ સામાન્ય રીતે દંપતીની બાબતો સાથે સંકળાયેલા નથી. અમે આ મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરતા આ કોર્ટના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપી શકીએ છીએ. અગાઉના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપતા, અર્કિત કપૂર વિ. રમેશ ચંદર અને અન્ય (૨૦૧૨) ૮ એસ. સી. સી. ૪૬૦૪ માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૨૭.૧. જોકે કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ કોર્ટની સત્તાઓની કોઈ મર્યાદા નથી પરંતુ જેટલી વધુ સત્તા, આ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં તેટલી વધુ કાળજી અને સાવચેતી રાખવાની હોય છે. ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાની સત્તા, ખાસ કરીને, કોડની કલમ ૨૨૮ ની શરતોમાં ફેમ કરાયેલા ચાર્જને ખૂબ જ સાવધાનીપૂર્વક અને અત્યંત દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જ વાપરવી જોઈએ.

૨૭.૨. કોર્ટે એ ચકાસવા માટે કસોટી લાગુ કરવી જોઈએ કે શું કેસના રેકૉર્ડ અને તેની સાથે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો પરથી કરાયેલા અખંડિત આક્ષેપો પ્રથમદર્શી રીતે ગુનો સ્થાપિત કરે છે કે નહીં. જો આક્ષેપો એટલા સ્પષ્ટપણે અસંગત અને આંતરિક રીતે અસંભવિત હોય કે કોઈ

સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં અને જ્યાં ફોજદારી ગુનાના મૂળભૂત ઘટકો સંતોષાતા ન હોય તો કોર્ટ હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે.

૨૭.૩. હાઈકોર્ટે અયોગ્ય રીતે હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં. ચાર્જ ફ્રેમ કરવાના અથવા ચાર્જ રદ કરવાના તબક્કે કેસ દોષસિદ્ધિમાં પરિણમશે કે નહીં તે વિચારવા માટે પુરાવાના કોઈ ઝીણવટપૂર્વકના પરીક્ષણની જરૂર નથી.

૨૭.૪. જ્યાં આવી સત્તાનો ઉપયોગ ન્યાયના સ્પષ્ટ અનાદરને રોકવા માટે અને તાબાની અદાલતો દ્વારા થઈ શકે તેવી કોઈ ગંભીર ભૂલને સુધારવા માટે સંપૂર્ણપણે આવશ્યક હોય તેવા કિસ્સાઓમાં પણ, હાઈકોર્ટે તેની અંતર્નિહિત સત્તાઓના ઉપયોગમાં પ્રોસિક્યુશનને પ્રારંભમાં જ રદ કરવા માટે અનિરુદ્ધ રહેવું જોઈએ.

૨૭.૫. જ્યાં કોડની કોઈપણ જોગવાઈમાં અથવા અમલમાં હોય તેવા કોઈ ચોક્કસ કાયદામાં આવી ફોજદારી કાર્યવાહીની શરૂઆત અથવા સંસ્થા અને સતત ચાલુ રાખવા માટે કોઈ સ્પષ્ટ કાનૂની બાધ ઘડવામાં

આવ્યો હોય, તો આવો બાધ આરોપીને ચોક્કસ રક્ષણ પૂરું પાડવાનો હેતુ ધરાવે છે.

૨૭.૬. કોર્ટની ફરજ વ્યક્તિની સ્વતંત્રતા અને ગુનેગારની તપાસ અને પ્રોસિક્યુટ કરવાના ફરીયાદી અથવા પ્રોસિક્યુશનના અધિકાર વચ્ચે સંતુલન જાળવવાની છે.

૨૭.૭. કોર્ટની પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ પરોક્ષ અથવા આખરી/અન્ય હેતુ માટે કરવા દેવાય નહીં.

૨૭.૮. જ્યાં કરાયેલા આક્ષેપો અને રેકૉર્ડ તથા તેની સાથે જોડાયેલા દસ્તાવેજો પરથી દેખાય છે તેમ મુખ્યત્વે "સિવિલ અન્યાય" ને જન્મ આપે છે અને બનાવે છે જેમાં "ગુનાહિતતાનું કોઈ તત્વ" નથી અને ફોજદારી ગુનાના મૂળભૂત ઘટકોને સંતોષતા નથી, તો કોર્ટ ચાર્જ રદ કરવામાં વાજબી ગણાશે. આવા કિસ્સાઓમાં પણ, કોર્ટ પુરાવાના વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણ પર ઉતરશે નહીં.

૨૭.૯. અન્ય એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ સાવચેતી જે અદાલતોએ પાળવાની છે તે એ છે કે તે હકીકતો, પુરાવા અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી

તપાસી શકતી નથી કે કેસ દોષસિદ્ધિમાં પરિણમશે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે પૂરતી સામગ્રી છે કે નહીં; કોર્ટ મુખ્યત્વે સમગ્ર રીતે લેવામાં આવેલા આક્ષેપો સાથે સંબંધિત છે કે શું તે ગુનો બનાવશે અને, જો એમ હોય તો, શું તે કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ છે જે અન્યાય તરફ દોરી જાય છે.

૨૭.૧૦. તે ન તો જરૂરી છે કે કોર્ટને પૂર્ણ તપાસ હાથ ધરવા અથવા તપાસ એજન્સીઓ દ્વારા એકત્રિત કરાયેલા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે કહેવામાં આવે કે તે દોષમુક્તિનો કેસ છે કે દોષસિદ્ધિનો.

૨૭.૧૧. જ્યાં આક્ષેપો સિવિલ દાવાને જન્મ આપે છે અને ગુનો પણ બનાવે છે, માત્ર એટલા માટે કે સિવિલ દાવો ટકી શકે તેમ છે, તેનો અર્થ એ નથી કે ક્રિમિનલ ફરીયાદ ટકી શકે નહીં.

૨૭.૧૨. કલમ ૨૨૮ હેઠળ અને/અથવા કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં, કોર્ટ આરોપી દ્વારા આપેલા બાહ્ય પુરાવાઓને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે ધ્યાનમાં લઈ શકતી નથી કે કોઈ ગુનો છતો થયો ન હતો અથવા તેની દોષમુક્તિની શક્યતા

હતી. કોર્ટે પ્રોસિક્યુશન દ્વારા રેકૉર્ડ અને તેની સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લેવાના રહેશે.

૨૭.૧૩. ચાર્જ રદ કરવો એ સતત પ્રોસિક્યુશનના નિયમનો અપવાદ છે. જ્યાં ગુનો વ્યાપકપણે સંતોષાય છે, ત્યાં કોર્ટે પ્રારંભિક તબક્કે તેને રદ કરવા કરતાં પ્રોસિક્યુશન ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવા તરફ વધુ નમેલું રહેવું જોઈએ. દસ્તાવેજો અથવા રેકૉર્ડની સ્વીકાર્યતા અને વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવાના હેતુથી કોર્ટ પાસેથી રેકૉર્ડ ગોઠવવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી પરંતુ તે પ્રથમદર્શી રીતે બનેલો અભિપ્રાય છે.

૨૭.૧૪. જ્યાં ચાર્જશીટ, કોડની કલમ ૧૭૩(૨) હેઠળનો રિપોર્ટ, મૂળભૂત કાનૂની ખામીઓથી પીડાય છે, ત્યાં કોર્ટ ચાર્જ ફ્રેમ કરવા માટે તેના અધિકારક્ષેત્રની અંદર હોઈ શકે છે.

૨૭.૧૫. ઉપરોક્ત કોઈપણ અથવા તમામ સાથે મળીને, જ્યાં કોર્ટને લાગે છે કે તે કોડની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ ગણાશે અથવા ન્યાયનું હિત તરફેણ કરે છે, તો અન્યથા તે ચાર્જ રદ કરી શકે છે. સત્તાનો ઉપયોગ

વાસ્તવિક અને નોંધપાત્ર ન્યાય કરવા માટે કરવાનો છે જેના વહીવટ માટે જ અદાલતો અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

(સંદર્ભ: સ્ટેટ ઓફ ડબલ્યુ.બી. વિ. સ્વપન કુમાર ગુહા [(૧૯૮૨) ૧ એસ. સી. સી. ૫૬૧ : ૧૯૮૨ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૨૮૩ : એ આઈ આર ૧૯૮૨ એસ સી ૯૪૯]; માધવરાવ જીવાજીરાવ સિંધિયા વિ. સંભાજીરાવ ચંદ્રોજીરાવ આંત્રે [(૧૯૮૮) ૧ એસ. સી. સી. ૬૯૨ : ૧૯૮૮ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૨૩૪]; જનતા દળ વિ. એચ.એસ. ચૌધરી [(૧૯૯૨) ૪ એસ. સી. સી. ૩૦૫ : ૧૯૯૩ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૩૬ : એ આઈ આર ૧૯૯૩ એસ સી ૮૯૨]; રૂપન દેઓલ બજાજ વિ. કનવર પાલ સિંહ ગિલ [(૧૯૯૫) ૬ એસ. સી. સી. ૧૯૪ : ૧૯૯૫ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૧૦૫૯]; જી. સાગર સૂરી વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. [(૨૦૦૦) ૨ એસ. સી. સી. ૬૩૬ : ૨૦૦૦ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૫૧૩]; અજય મિત્રા વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. [(૨૦૦૩) ૩ એસ. સી. સી. ૧૧ : ૨૦૦૩ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૭૦૩]; પેપ્સી ફૂડ્સ લિમિટેડ વિ. સ્પેશિયલ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ [(૧૯૯૮) ૫ એસ. સી. સી. ૭૪૯ : ૧૯૯૮ એસ. સી. સી. (ફિ.) ૧૪૦૦ : એ આઈ આર ૧૯૯૮ એસ સી ૧૨૮]; ગણેશ નારાયણ

હેગડે વિ. એસ. બંગારપ્પા [(૧૯૯૫) ૪ એસ. સી. સી. ૪૧ :
 ૧૯૯૫ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૬૩૪]; મોહમ્મદ ઝંદુ ફાર્માસ્યુટિકલ
 વર્ક્સ લિમિટેડ વિ. શરાફુલ હક [(૨૦૦૫) ૧ એસ. સી. સી. ૧૨૨ :
 ૨૦૦૫ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૨૮૩]; મેડયલ કેમિકલ્સ એન્ડ ફાર્મા
 (P) લિમિટેડ વિ. બાયોલોજિકલ ઇ. લિમિટેડ [(૨૦૦૦) ૩ એસ.
 સી. સી. ૨૬૯ : ૨૦૦૦ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૬૧૫ : એ આઈ આર
 ૨૦૦૦ એસ સી ૧૮૬૯]; શાકસન બેલ્થિસર વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ
 [(૨૦૦૯) ૧૪ એસ. સી. સી. ૪૬૬ : (૨૦૧૦) ૧ એસ. સી. સી.
 (ક્રિ.) ૧૪૧૨]; વી.વી.એસ. રામા શર્મા વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી.
 [(૨૦૦૯) ૭ એસ. સી. સી. ૨૩૪ : (૨૦૦૯) ૩ એસ. સી. સી.
 (ક્રિ.) ૩૫૬]; ચુંદુર શિવા રામ કૃષ્ણ વિ. પેડ્ડી રવિન્દ્ર બાબુ
 [(૨૦૦૯) ૧૧ એસ. સી. સી. ૨૦૩ : (૨૦૦૯) ૩ એસ. સી. સી.
 (ક્રિ.) ૧૨૯૭]; શેઓનંદન પાસવાન વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર
 [(૧૯૮૭) ૧ એસ. સી. સી. ૨૮૮ : ૧૯૮૭ એસ. સી. સી. (ક્રિ.)
 ૮૨]; સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિ. પી.પી. શર્મા [૧૯૯૨ સપ્લી. (૧)
 એસ. સી. સી. ૨૨૨ : ૧૯૯૨ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૧૯૨ : એ
 આઈ આર ૧૯૯૧ એસ સી ૧૨૬૦]; લાલમુનિ દેવી વિ. સ્ટેટ ઓફ
 બિહાર [(૨૦૦૧) ૨ એસ. સી. સી. ૧૭ : ૨૦૦૧ એસ. સી. સી.

(ક્રિ.) ૨૭૫]; એમ. કૃષ્ણાન વિ. વિજય સિંહ [(૨૦૦૧) ૮ એસ. સી. સી. ૬૪૫ : ૨૦૦૨ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૧૯]; સવિતા વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન [(૨૦૦૫) ૧૨ એસ. સી. સી. ૩૩૮ : (૨૦૦૬) ૧ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૫૭૧] અને એસ.એમ. દત્તા વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત [(૨૦૦૧) ૭ એસ. સી. સી. ૬૫૯ : ૨૦૦૧ એસ. સી. સી. (ક્રિ.) ૧૩૬૧ : ૨૦૦૧ એસ. સી. સી. (એલ & એસ) ૧૨૦૧]).

૨૭.૧૬. આ એવા સિદ્ધાંતો છે જે વ્યક્તિગત રીતે અને પ્રાધાન્યરૂપે સંચિત રીતે (એક અથવા વધુ) હાઈકોર્ટ દ્વારા કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અસાધારણ અને વ્યાપક અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ માટેના આદેશો તરીકે ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. જ્યાં ગુના માટે તથ્યપૂર્ણ પાયો નાખવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં અદાલતોએ અનિરુદ્ધ રહેવું જોઈએ અને એવા આધારે પણ કાર્યવાહી રદ કરવા માટે ઉતાવળ કરવી જોઈએ નહીં કે એક અથવા બે ઘટકો દર્શાવવામાં આવ્યા નથી અથવા સંતોષાતા હોવાનું જણાતું નથી જો ગુનાની જરૂરિયાતોનું નોંધપાત્ર પાલન થયું હોય."

૧૨. કૈલાશ ચંદ્ર અગ્રવાલ અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્ય (ફ.દ.૨૦૧૪ ના રોજ નિર્ણીત ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૦૫૫/૨૦૧૪) માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૮. અમે એફઆઈઆર અને ક્રિમિનલ ફરીયાદમાંથી પસાર થયા છીએ. એફઆઈઆરમાં, અપીલકર્તાઓના નામ દર્શાવવામાં આવ્યા નથી અને ક્રિમિનલ ફરીયાદમાં તેમને ચોક્કસ ભૂમિકા આભારી કર્યા વિના નામ આપવામાં આવ્યા છે. ફરીયાદીના પતિ સાથે અપીલકર્તાઓનો સંબંધ દૂરનો છે. કંસ રાજ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય [(૨૦૦૦) ૫ એસ. સી. સી. ૨૦૭] માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૫.....દહેજ મૃત્યુની બાબતોમાં મૃતક પત્નીઓના સાસરી પક્ષના તમામ સંબંધીઓને ફસાવવાનું વલણ વિકસિત થયું છે જે, જો પ્રોત્સાહિત કરવામાં ન આવે તો, સાચા ગુનેગારો સામે પણ પ્રોસિક્યુશનના કેસને અસર કરે તેવી શક્યતા છે. મહત્તમ લોકો માટે દોષસિદ્ધિ મેળવવાના તેમના વધુ પડતા ઉત્સાહ અને અજંપામાં, મૃતકના માતાપિતા અન્ય સંબંધીઓને સામેલ કરવા માટે પ્રયાસો

કરતા જોવા મળ્યા છે જે આખરે સાચા આરોપી સામે પણ પ્રોસિક્યુશનના કેસને નબળો પાડે છે જેમ કે વર્તમાન કેસમાં બન્યું હોવાનું જણાય છે."

કોર્ટે, આમ, ચોક્કસ સામગ્રી વિના દૂરના સંબંધીઓને સમન્સ બજવવામાં સાવચેત રહેવું પડશે. માત્ર પતિ, તેના માતાપિતા અથવા વધુમાં વધુ નજીકના પરિવારના સભ્યો દહેજની માંગણી કરે અથવા પત્નીને હેરાન કરે તેવી અપેક્ષા રાખી શકાય પરંતુ દૂરના સંબંધીઓ નહીં, જ્યાં સુધી આવા દૂરના સંબંધીઓ સામેના આક્ષેપોને સમર્થન આપવા માટે સ્પષ્ટ સામગ્રી ન હોય. ચોક્કસ ભૂમિકા અને આવી ભૂમિકાને સમર્થન આપતી સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં દૂરના સંબંધીઓના માત્ર નામો આપવા તે તેમને સમન્સ બજવવા માટે પૂરતા નથી.

૯. ક્રિમિનલ ફ્રીયાદમાં કાર્યવાહી રદ કરવા માટેના પરિમાણો સુવિખ્યાત છે. જો ટ્રાયલ ચલાવવા યોગ્ય મુદ્દાઓ હોય, તો કોર્ટ પાસેથી હરીફ વર્જનની સત્યતા ચકાસવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી પરંતુ જ્યાં તેના ચહેરા પર જ, ફોજદારી કાર્યવાહી કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ છે, ત્યાં રદ કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર વાપરી શકાય છે. કે. રામકૃષ્ણ અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય

[(૨૦૦૦) ૮ એસ. સી. સી. ૫૪૭], પેપ્સી ફૂડ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ સ્પેશિયલ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ અને અન્ય [(૧૯૯૮) ૫ એસ. સી. સી. ૭૪૯], સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા અને અન્ય વિરુદ્ધ ચૌધરી ભજન લાલ અને અન્ય [(૧૯૯૨) સપ્લી. ૧ એસ. સી. સી. ૩૩૫] અને અસ્મથુન્નિસા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એ.પી. [(૨૦૧૧) ૧૧ એસ. સી. સી. ૨૫૯] નો સંદર્ભ લઈ શકાય."

૯.૬ નિર્ણયોની શ્રેણી દ્વારા વખતોવખત પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે કે જ્યારે સંબંધિત પક્ષકારો માટે તેમનો દોષ અને નિર્દોષતા સાબિત કરવા માટે સંપૂર્ણ ટ્રાયલ ઉપલબ્ધ હોય ત્યારે કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટ માટે વિવાદિત હકીકતના પ્રશ્ન પર ઉત્તરવું ગ્રાહ્ય નથી. હાઈકોર્ટ માટે હકીકતોના આવા વિવાદિત પ્રશ્નની તપાસ કરવી અને તેના પર કોઈ તારણ પર પહોંચવું યોગ્ય નથી. આ અગ્રાહ્ય છે અને તે અસર માટે એચએમટી વોચિસ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એમ.એ. અબીદા અને અન્ય, ૨૦૧૫ (૧૧) એસ. સી. સી. ૭૭૬ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલો નિર્ણય પણ છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરરા ૧૧ થી ૧૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૧. સૂર્યલક્ષ્મી કોટન મિલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ રાજવીર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને અન્ય [(૨૦૦૮) ૧૩ એસ. સી. સી. ૬૭૮] કેસમાં, આ અદાલતે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં ઉચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના પરિમાણોને સમજાવતા નીચેના અવલોકનો કર્યા છે:

“૧૭. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં ઉચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના પરિમાણો હવે સારી રીતે સ્થાયી થયા છે.તેમ છતાં તે વિશાળ કંપનવિસ્તાર ધરાવે છે, તેની ક્વાયતમાં પણ ઘણી સાવધાની રાખવાની જરૂર છે.જે જરૂરી છે તે બાબતમાં સામેલ જાણીતા કાનૂની સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ છે.

XXX XXX XXX

૨૨. સામાન્ય રીતે, આરોપીનો બચાવ વાજબી લાગતો હોવા છતાં ઉપરોક્ત અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ માટે ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ નહીં.ફરી એકવાર, તે તબક્કે ઉચ્ચ ન્યાયાલય સામાન્ય

રીતે હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નમાં પ્રવેશ કરશે નહીં.જો કે, તેનો અર્થ એ નથી કે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાથી અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થશે કે નહીં અથવા ફરિયાદ અરજી માત્ર આરોપીઓને હેરાન કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે કે કેમ તે શોધવાના હેતુથી નિર્દોષ પાત્રના દસ્તાવેજોને કોઈપણ કિંમતે ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ નહીં.જ્યારે કે અમે એ હકીકતથી અજાણ નથી કે મોટી સંખ્યામાં વિવાદો સામાન્ય રીતે માત્ર દીવાની અદાલતો દ્વારા નક્કી થવો જોઈએ, પરંતુ ફોજદારી કેસો માત્ર અંતિમ લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવે છે, એટલે કે, ફરિયાદીને તાત્કાલિક બાકી રકમ ચૂકવવા માટે આરોપીઓને દબાણ કરવું.એક તરફ અદાલતોએ આવી પ્રથાને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ નહીં; પરંતુ, બીજી તરફ, કાર્યવાહીમાં દખલ કરવા માટે તેના અધિકારક્ષેત્રની બહાર પણ મુસાફરી કરી શકતી નથી જે અન્યથા વાસ્તવિક છે.અદાલતો એ હકીકતની અવગણના પણ ન કરી શકે કે અમુક બાબતોમાં, દીવાની કાર્યવાહી અને ફોજદારી કાર્યવાહી બંને જાળવી શકાય તેવી હશે.”

૧૨. રેલીઝ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ પોડુરુ વિધા ભૂષણ અને અન્યો
[૨] માં, આ અદાલતે આ મુદ્દા પર તેના મંતવ્યો નીચે મુજબ વ્યક્ત
કર્યા હતા:

૧૨. શ્રેશોલ્ડ પર, ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં
આવેલી ફરિયાદોની નોંધમાં દખલ ન કરવી જોઈએ.ઉચ્ચ
અદાલત પ્રતિવાદીઓને શ્રેશોલ્ડ પર ઉપરોક્ત જવાબદારીમાંથી
મુક્ત કરી શકી ન હોત.જ્યાં સુધી પક્ષકારોને પુરાવા રજૂ કરવાની
તક આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, અગાઉની ભાગીદારી ક્યારે
વિસર્જન કરવામાં આવી હતી અને કઈ તારીખથી પ્રતિવાદીઓ
પેઢીના ભાગીદાર બનવાનું બંધ કરી દીધું હતું તે ચોક્કસ નિષ્કર્ષ
પર આવવું શક્ય નથી.

૧૩. ઉપરોક્ત આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને ધ્યાનમાં
રાખીને, વર્તમાન કેસમાં ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હકીકતના
વિવાદિત પ્રશ્નો પર પોતાનો અભિપ્રાય આપીને તેના અધિકારક્ષેત્રને
વટાવી દીધું છે.

૧૪. છેલ્લે, પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તે ભંડોળની અપૂર્ણતાનો કેસ ન હતો, જેમ કે, એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાના ઘટકો બનાવવામાં આવતા નથી.અમે પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે વિદ્વાન સલાહકારની દલીલ સ્વીકારવા માટે ઈચ્છુક નથી.આ સંબંધમાં, તે ઉદ્દેખ કરવા માટે પૂરતું છે કે પલ્સિવ ટેકનોલોજીસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કિસ્સામાં.વિરુદ્ધ.ગુજરાત રાજ્ય [(૨૦૧૧) ૧૩ એસ. સી. સી. ૮૮], આ અદાલતે પહેલેથી જ ચુકાદો આપ્યો છે કે બેંકરને આપવામાં આવેલી "સ્ટોપ પેમેન્ટ" ની સૂચના આરોપીઓને એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે જવાબદાર બનાવવા માટે પૂરતી હોઈ શકે છે. અગાઉ પણ મોદી સિમેન્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ.કુચિલ કુમાર નંદી [૪], આ અદાલતે સ્પષ્ટતા કરી છે કે જો સ્ટોપ પેમેન્ટ સૂચનાને કારણે ચેકનું અપમાન કરવામાં આવે તો પણ એન. આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો આકર્ષાય છે.

૧૫. ઉપર ચર્ચા કરાયેલા કારણોસર, આપણે જોઈએ છીએ કે ઉચ્ચ અદાલતે એન. આઈ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દંડનીય

ગુનાના સંદર્ભમાં અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી ફરિયાદોને રદ કરવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે, જે વિવાદિત આરોપીઓના તથ્યાત્મક બચાવને સ્વીકારીને ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરે છે.આવા બચાવ, જો પુરાવા નોંધ્યા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ લેવામાં આવે, તો વધુ સારી રીતે પ્રશંસા કરી શકાય છે.”

૯.૭ તાજેતરના ઘોષણામાં પણ, અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટે ૨૦૧૬ લો સ્યુટ (ઓલ) પૃષ્ઠ ૨૧૫૦ માં નોંધાયેલા ઓ.એમ. પ્રકાશ શ્યામદાસાણી અને ૩ અન્ય વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્ય ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને ઠરાવ્યું છે કે અદાલતો પાસે આ તબક્કે સામગ્રીની વિશ્વસનીયતામાં ઊંડી તપાસ કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી અને સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનું ટાલ્યું હતું. અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા અનેક નિર્ણયો ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે. જોકે, ફકરા નં. ૧૪ માં માત્ર સંબંધિત ભાગ, જે નિર્ણયોની શ્રેણી પર આધારિત છે, તે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

"અદાલતો પાસે આ તબક્કે સામગ્રીની વિશ્વસનીયતામાં ઊંડી તપાસ કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી. ટ્રાયલ કોર્ટ પાસે આ તબક્કે ગુણદોષ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવાની અથવા આ તબક્કે બચાવ પક્ષના કેસના ગુણદોષ પર નિષ્કર્ષ કાઢવાની પણ જરૂર નથી."

તેથી, તાજેતરના સમયના સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળના અંતર્નિહિત અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ માટે કાયદાની આ સ્પષ્ટપણે વ્યાખ્યાયિત જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટ કાર્યવાહીના આ તબક્કે અરજદાર સંસ્થાની દલીલને ગ્રાહ્ય રાખવા તૈયાર નથી.

૧૦. હવે આ દરખાસ્તોને ધ્યાનમાં રાખીને, જો બંને પક્ષો દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા સંબંધિત નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો ઉપરોક્ત દરખાસ્તોથી કોઈ વિચલન શક્ય નથી અને તેથી, આ નિર્ણયોની નોંધ લેતા, જે ટાંકવામાં આવ્યા છે, તે પછીથી તેની સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવી રહ્યો છે. કાર્યવાહીમાં પક્ષકારો દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા આ નિર્ણયો સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, આ અદાલત દ્વારા ધ્યાનમાં રાખવામાં આવેલી એક દરખાસ્ત નર્મદા બચાવો આંદોલન વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં માનનીય

સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી છે. નર્મદા હાઈડ્રો-ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ નર્મદા બચાઓ આંદોલન અને અન્ય. ૨૦૧૧ માં લો સ્યુટ (એસસી) ૫૩૨ [(૨૦૧૧) ૭ એસસીસી ૬૩૯ માં અહેવાલ આપ્યો હતો જેમાં એવી દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે કે અગ્રતાના સિદ્ધાંત કેસના તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સ પર આધારિત હશે અને તેથી, જો તથ્યો અલગ હશે, તો તે તફાવતની દુનિયા બનાવશે. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા રજૂ કરાયેલી આ દરખાસ્ત નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

"ભારતનું બંધારણ-કલમ ૧૪૧-પૂર્વદ્રષ્ટાંતનો સિદ્ધાંત-તમામ ભૌતિક હકીકતોની ખાતરી કર્યા વિના આધાર રાખવો-યોગ્ય નથી, કોર્ટનો ચુકાદો કાયદા તરીકે વાંચવાનો નથી, કારણ કે એ યાદ રાખવું જોઈએ કે ન્યાયિક વિધાનો ચોક્કસ કેસની હકીકતોના સેટિંગમાં કરવામાં આવ્યા છે-એક વધારાની કે અલગ હકીકત બે કેસોના નિષ્કર્ષ વચ્ચે ઘણો મોટો તફાવત ઊભો કરી શકે છે-તેથી, નિર્ણય પર આંખ બંધ કરીને આધાર રાખીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી."

૧૦.૧ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી કે.એમ. પટેલે આ મુદ્દા પર નીચેના નિર્ણયો

ટાંક્યા છે અને તે દ્વારા દલીલ કરી છે કે શિફ્ટિંગ એ કલોઝર નથી:

૧)	૨૦૦૨ II સીએલાઅર ૯૦૨ (બોમ. હાઇકોર્ટ)	ઇનોવેશન્સ ગારમેન્ટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ એસ.કે. સિંઘ & અન્ય
૨)	૧૯૯૩ I સીએલાઅર ૯૮૭ (એમ. પી. હાઇકોર્ટ)	ફર્ટિલાઇઝર કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ હિન્દુસ્તાન ફર્ટિલાઇઝર કોર્પોરેશન.
૩)	૨૦૦૮ I સીએલાઅર ૫૦૧ (બોમ. હાઇકોર્ટ)	નિકોલસ પિરામલ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ નિકોલસ એમ્પ્લોઇઝ યુનિયન
૪)	૧૯૯૩(૬૭) એફએલઆર ૧૧૫૧	હિન્દુસ્તાન લીવર એમ્પ્લોઇઝ યુનિયન વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર એન્ડ ઓઆરએસ.
૫)	એઆઈઆર ૧૯૬૩ એસસી ૫૬૯ (વી ૫૦ સી ૮૯)	એક્સપ્રેસ ન્યૂઝપેપર પ્રા. લિ. વિરુદ્ધ કામદારો અને અન્યનું સંચાલન

આ જોગવાઈઓ વિશે કોઈ વિવાદ નથી પરંતુ તે જ સમયે, આ કોર્ટની કોઓર્ડિનેટ બેંચ દ્વારા આ મુદ્દો ખુલ્લો રાખવામાં આવ્યો હોવાથી, ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, આ કોર્ટ માટે એવા નિષ્કર્ષ પર આવવું અશક્ય છે કે વટવા યુનિટ બંધ કરવામાં આવ્યું નથી પરંતુ તે માત્ર શિફ્ટ કરવામાં આવ્યું છે. જે વિશાળ દસ્તાવેજોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે તે દર્શાવશે કે હરિયાણા ખાતેનો બાવળ પ્લાન્ટ નવો સ્થાપાયેલો પ્લાન્ટ ન હતો. ઉક્ત પ્લાન્ટ વટવા યુનિટ બંધ થતા પહેલાંથી જ અસ્તિત્વમાં હતો અને રેકૉર્ડ પરથી એ સ્પષ્ટ થતું નથી કે આખો પ્લાન્ટ વટવાથી બાવળ શિફ્ટ થઈ રહ્યો છે. તેનાથી વિપરીત, કર્મચારીઓને જારી કરાયેલી નોટિસો દર્શાવે છે કે નાણાકીય કટોકટી અને નોટિસોમાં દર્શાવેલા અન્ય અનેક સંજોગોના કારણે વટવા યુનિટ બંધ કરવામાં આવ્યું છે અને વર્કરોને હરિયાણાના બાવળ પ્લાન્ટ ખાતે અચાનક રિપોર્ટ કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે અને તેથી, આ હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન કે શું આ યુનિટ બંધ થવા સમાન છે કે ઔદ્યોગિક એકમના શિફ્ટિંગ સમાન છે તે મુખ્ય કાર્યવાહીમાં કોર્ટ સમક્ષનો વિષય છે અને તેથી, આ તબક્કે સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળના અંતર્નિહિત અધિકારક્ષેત્રમાં બેસીને, ચોક્કસ નિષ્કર્ષ પર આવવું અને એવું ઠરાવવું અને માની લેવું સુરક્ષિત રહેશે નહીં કે આ કાં તો કલોઝર નથી અથવા માત્ર શિફ્ટિંગ છે. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ વિવાદિત નથી પરંતુ આ નિર્ણયો પર જે રેશિયો

તારવવામાં આવ્યા છે તે રિટ અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીમાં વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે અને તેથી, ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ કાર્યવાહીના આ તબક્કે અરજદારો માટે કોઈ ઉપયોગી નથી અને તેથી, આ સંજોગોના સેટને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટનો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે આ એવો તબક્કો નથી જ્યાં ગંભીર રીતે ચર્ચાસ્પદ અને સ્પર્ધાત્મક મુદ્દા પરની સદર ક્રિયાનો આખરી નિર્ણય ફોજદારી કાર્યવાહીમાં લઈ શકાય જ્યાં આ કોર્ટની તપાસનો અવકાશ ખૂબ મર્યાદિત છે. આ કોર્ટનો તેથી અભિપ્રાય છે કે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ હાથ પરની હકીકતોને લાગુ પડતા નથી.

૧૦.૨ અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલી બીજી જોગવાઈ એ છે કે જ્યારે સિવિલ ઉપાય ઉપલબ્ધ હોય અને જ્યારે કોઈપણ ક્રિયા સિવિલ પરિણામો આપતી હોય ત્યારે ફોજદારી પ્રોસિક્યુશન શરૂ કરવું એ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ સિવાય કંઈ નથી. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા તેમની આ દલીલને સમર્થન આપવા માટે નીચેના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે:

૧)	એઆઈઆર ૧૯૮૮ એસસી ૭૦૯	માધવરાવ જીવાજી રાવ સિંધિયા અને અનર.વિરુદ્ધ સંભાજીરાવ ચંદરોજિરા આંગ્રે અને અન્યો
૨)	(૨૦૦૯) ૩ એસસીસી ૭૮	વી. વાય. જોસ અને એન. આર.વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને ઓઆરએસ.
૩)	(૨૦૦૫)૫ એસસીસી ૫૧	હલ્દિયા રિફાઈનરી કેન્ટીન એમ્પ્લોઈઝ યુનિયન અને અન્યો વિરુદ્ધ આઈઓસી લિમિટેડ અને ઓઆરએસ.
૪)	(૧૯૯૭)૧ એસસીસી ૫૫૬	રાજ કુમાર ગુપ્તા વિરુદ્ધ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર, દિલ્હી અને અન્ય, પેરા ૧૬.

આ દલીલના સંદર્ભમાં ટાંકવામાં આવેલો પ્રથમ કેસ માધવરાવ સિંધિયા (સુપ્રા) નો છે જ્યારે સર્વોચ્ચ અદાલત ગુનાહિત વિશ્વાસઘાત સંબંધિત શરૂ કરાયેલી ફોજદારી કાર્યવાહીની તપાસ કરી રહી હતી અને તે કેસમાં ઊભો થયેલો વિવાદ મિલકતના વારસા સંબંધિત હતો. આ વિવાદ "શ્રીકૃષ્ણ માધવ ટ્રસ્ટ" ની આસપાસ ઘેરાયેલો હતો જેમાં ટ્રસ્ટની બાબતોના સંદર્ભમાં ટ્રસ્ટીઓ વચ્ચે અંદરોઅંદર વિવાદ હતો અને તેથી, કોર્ટ ભાડાપટ્ટા સંબંધિત

તેમજ ટ્રસ્ટની મિલકત સંબંધિત ઉક્ત વિવાદની તપાસ કરી રહી હતી અને અનિવાર્યપણે ટ્રસ્ટીઓ વચ્ચે વિવાદ હતો અને તે સંદર્ભમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે જોગવાઈ નિર્ધારિત કરી છે કે જ્યારે કોર્ટ સમક્ષ આવી પરિસ્થિતિ આવે ત્યારે કઈ કસોટી લાગુ કરવાની રહેશે. જોગવાઈ દર્શાવતો ફકરો નં. ૭૦૯ નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૭. કાનૂની સ્થિતિ સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે પ્રારંભિક તબક્કે પ્રોસિક્યુશનને રદ કરવા માટે કહેવામાં આવે છે, ત્યારે કોર્ટ દ્વારા લાગુ કરવાની કસોટી એ છે કે શું અખંડિત આક્ષેપો પ્રથમદર્શી રીતે ગુનો સ્થાપિત કરે છે કે નહીં. કોર્ટ માટે કોઈપણ વિશિષ્ટ વિશેષતાઓને ધ્યાનમાં લેવાનું પણ રહે છે જે ચોક્કસ કેસમાં પ્રોસિક્યુશન ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવી ઉચિત અને ન્યાયના હિતમાં છે કે નહીં તે વિચારવા માટે દેખાય છે. આ એ આધારે છે કે કોર્ટનો ઉપયોગ કોઈપણ પરોક્ષ હેતુ માટે થઈ શકે નહીં અને જ્યાં કોર્ટના મતે આખરી દોષસિદ્ધિની શક્યતાઓ નહિવત છે અને, તેથી, ફોજદારી પ્રોસિક્યુશન ચાલુ રાખવા દેવાથી કોઈ ઉપયોગી હેતુ સિદ્ધ થવાની શક્યતા નથી, તો કોર્ટ કેસની વિશિષ્ટ હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રારંભિક તબક્કે હોય તો પણ કાર્યવાહી રદ કરી શકે છે."

સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત આ જોગવાઈમાં, જે કસોટી લાગુ કરવાની હતી તે એ હતી કે શું અખંડિત આક્ષેપના આધારે પ્રથમદર્શી ગુનો બને છે કે નહીં. જ્યારે અહીં, કોઈ અખંડિત આક્ષેપ ન હોવાનું જણાય છે. તેનાથી વિપરીત, આક્ષેપો ગંભીર વિવાદમાં છે અને જેને તેના પર કોઈ પુરાવા આપ્યા વિના તપાસી શકાય નહીં અને તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત જોગવાઈનું સન્માન કરતા, કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે આ જોગવાઈ હાથ પરની વર્તમાન હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં લાગુ પડતી નથી. કાયદાની આ એક સુસ્થાપિત સ્થિતિ છે કે જો હકીકતો અલગ હોય, તો તે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત રેશિયો લાગુ કરવામાં ઘણો મોટો તફાવત ઊભો કરશે અને તેથી, આ જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે માધવરાવ સિંધિયા (સુપ્રા) માં નોંધાયેલો આ નિર્ણય અરજદારો માટે કોઈ ઉપયોગી નથી. તેવી જ રીતે, આ જ મુદ્દા પર ટાંકવામાં આવેલો બીજો નિર્ણય જેમાં કોર્ટ તપાસ કરી રહી હતી કે અનિવાર્યપણે સામેલ વિવાદ સિવિલ પ્રકૃતિનો છે અને તેથી, તેને ફોજદારી કાર્યવાહીનો વિષય બનવા દેવો જોઈએ નહીં અને સદર સિવિલ મુકદ્દમાનો ઉપયોગ અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા હુકમનામાના અમલ માટે ટૂંકા માર્ગ તરીકે કરવા દેવાય નહીં અને તેથી, વી.વાય. જોસ (સુપ્રા) માં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત રેશિયો આ કોર્ટની પૃષ્ઠભૂમિમાં

ફરીથી આકર્ષાતો નથી. અન્ય એક કેસ જેનો આધાર લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે હલિદયા રિફાઈનરી કેન્ટીન એમ્પ્લોઈઝ યુનિયન (સુપ્રા) નો કેસ છે જેમાં વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે અહીં પણ, મુકદ્દમામાં શ્રમ વિવાદ ગૂંચવાયેલો હતો અને કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા સંચાલિત વૈધાનિક કેન્ટીન પર, સંસ્થા સાથે કામદારનો સંબંધ વિવાદનું કેન્દ્ર હતો. આ કેસમાં, આસિસ્ટન્ટ લેબર કમિશનર સમક્ષ કેન્ટીન કોન્ટ્રાક્ટર અને તેના કામદારો વચ્ચે બે સમાધાન થયા હતા જેમાં, સામાવાળા મેનેજમેન્ટ કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર ન હતા અને તેથી, ઉક્ત કેસમાં કામદારનો દરજ્જો વિવાદનું કેન્દ્ર હતો. સદર નિર્ણય સિવિલ અપીલ નં. ૬૫૮/૨૦૦૮ માં આપવામાં આવ્યો હતો જેને કોઈ ફોજદારી કાર્યવાહી સાથે કોઈ લેવાદેવા ન હતી અને તેથી, જે સાઈટેશનનો આશરો લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો તે હાથ પરની વર્તમાન હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, અંતર્નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો કે નહીં તેની તપાસ કરતી વખતે જોઈ શકાય નહીં. વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ દ્વારા જે અન્ય નિર્ણયનો આશરો લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે રાજ કુમાર ગુપ્તા (સુપ્રા) નો છે જેમાં પ્રશ્ન એ હતો કે ફરીયાદ નોંધાવવા માટે યોગ્ય સરકાર દ્વારા એક્ટની કલમ ૩૪(૧) હેઠળ કોને અધિકૃત કરી શકાય. અહીં, આ વિવાદ પ્રશ્નમાં નથી અને તેથી, વર્તમાન ચુકાદો પણ અરજદારોના કેસ માટે કોઈ ઉપયોગી નથી. આ તમામ મુદ્દાઓ ફરીયાદની

ટ્રાયલ દરમિયાન જોઈ શકાય છે અને તેથી, આ એવો કેસ નથી કે જેમાં અરજદારો સામે શરૂ કરાયેલા કેસને સાબિત કરવા માટે પ્રોસિક્યુશનને મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૧૦.૩ અન્ય નિર્ણય જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે અસ્પષ્ટ ફરીયાદના સંદર્ભમાં છે અને બે નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપીને, એવી દલીલ ઉઠાવવામાં આવી છે કે વર્તમાન ફરીયાદ પણ અસ્પષ્ટ ફરીયાદ છે અને ફરીયાદનું સંજ્ઞાન લેવા માટે કોઈ વાજબી સામગ્રી નથી અને તેથી, આવી અસ્પષ્ટ ફરીયાદના આધારે, અરજદાર સંસ્થાને મુકદ્દમામાં ઢસડી શકાય નહીં. આ નિર્ણયો નીચે મુજબ છે:

૧)	૨૦૦૬(૧) જીએલએચ ૮૩	વાય. બી. ત્રિવેદી અને ઓઆરએસ. વિરુદ્ધ કે વી ડાભી, ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર અને ઓઆરએસ.
૨)	ક્રિમિનલ મિસ્કમાં ૦૧.૦૯.૨૦૦૮ તારીખનો ચુકાદો પસાર કરવામાં આવ્યો.એપલ.૨૦૦૬નો નંબર ૧૪૪૬૨	ટાટા કેમિકલ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિરુદ્ધ/શ્રી બી.સી.ત્રિવેદી, આસિસ્ટન્ટની સરકાર.કમિશનર અને એન. આર.

	(કોરમ:માનનીય શ્રીમતી જસ્ટિસ એચ એન દેવાણી, જે.)	
--	--	--

વાચ. બી. ત્રિવેદી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, કેસ પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટની જોગવાઈઓના ઉદ્દેશ્ય માટે કથિત ગુનાના સંદર્ભમાં હતો અને તે મનનો ઉપયોગ કર્યા વિના યાંત્રિક રીતે સત્તાના ઉપયોગમાં મંજૂરી આપવા સંબંધિત અને ચાર વર્ષના ગંભીર અને અતિશય અસ્પષ્ટ વિલંબ સાથે જોડાયેલો મુદ્દો હતો અને તેથી, આવા ગંભીર કેસમાં, કોર્ટ સમક્ષ પરિસ્થિતિ આવી હતી કે કોર્ટ સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકે કે નહીં. અહીં, કેસ ફરીથી વિલંબનો નથી અને ફરીયાદમાં ચોક્કસપણે જણાવાયું છે કે પ્રથમદર્શી રીતે, એક્ટના પ્રકરણ વીબી માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું ઉદ્દેશ્ય થયું છે અને તેથી, આવું ઉદ્દેશ્ય યોગ્ય તબક્કે તપાસવું જરૂરી છે અને તે હેતુ માટે, ફરીયાદ નોંધાવવામાં આવી છે. ફરીયાદનું સાદું વાચન, ભલે ટૂંકમાં હોય, દર્શાવે છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે કથિત ચોક્કસ તત્વ ખૂબ જ પ્રતિબિંબિત થાય છે અને તેથી, જ્યારે આવા ચોક્કસ આક્ષેપનો દાવો કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે તથ્યપૂર્ણ ડેટાની તપાસ અંગેનો મુદ્દો હોઈને, કાર્યવાહીના આ તબક્કે તેને

અટકાવી શકાય નહીં અને તેથી, વાય.બી. ત્રિવેદી (સુપ્રા) માં આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત રેશિયો સીધા કાયદા તરીકે લાગુ પડતો નથી. તેવી જ રીતે, ટાટા કેમિકલ્સ લિમિટેડ (સુપ્રા) ના કેસમાં, જે આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૪૪૬૨/૨૦૦૬ માં આપવામાં આવેલો તારીખ ૧/૯/૨૦૦૮ નો ચુકાદો હતો, હકીકતો એક્ટની કલમ ૨૫ U ના ઉલ્લંઘન સાથે સંબંધિત છે અને તેથી, તે કલમ ૨૫ યુ ના ઉલ્લંઘન સાથે સંબંધિત હોવાથી, આ કેસનો વિગતવાર થોડો સંદર્ભ આપવો જરૂરી છે. આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નિર્ણીત ટાટા કેમિકલ્સ લિમિટેડ (સુપ્રા) માં, એવું જણાય છે કે તે કેસની સંબંધિત કંપની કંપનીઝ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલી હતી અને સોડા એશ, મીઠું અને અન્ય રસાયણોના ઉત્પાદનના વ્યવસાયમાં રોકાયેલી હતી. તે કેસની અરજદાર કંપનીએ તેના કર્મચારીઓ માટે સ્પેરિછક નિવૃત્તિ યોજના શરૂ કરી હતી અને સ્પેરિછક નિવૃત્તિની તે યોજનાની શરૂઆત પર, કેટલાક વહીવટી ફેરફારો થયા હતા જેમાં ૧૭૦ જેટલા વર્કરોની બદલી કરવામાં આવી હતી અને કેટલાક છ કામદારો સામે, જેમને પણ એક વિભાગમાંથી બીજા વિભાગમાં બદલી કરવામાં આવી હતી, ક્રિમિનલ કેસ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત કેસમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરે એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજદાર સંસ્થા સામે ક્રિમિનલ કેસ દાખલ કરવા

માટે લેબર કમિશનરની અધિકૃતતા માંગી હતી અને ત્યારબાદ ક્રિમિનલ કેસ દાખલ કરવાની સત્તા આપી હતી. જેના આધારે ક્રિમિનલ કેસ નોંધાયો હતો અને વિદ્વાન જે.એમ.એફ.સી., દ્વારાકાએ ફરીયાદનું સંજ્ઞાન લઈને સમન્સ જારી કર્યા હતા. ઉક્ત કેસમાં, એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે કામદારની બદલીને અન્યાયી શ્રમ પદ્ધતિ કહી શકાય નહીં જે એક્ટની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે અને તેથી, ઉક્ત કેસમાં, કામદારોને એક વિભાગમાંથી બીજા વિભાગમાં બદલી કરવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે હાથ પરના વર્તમાન કેસમાં આવી કોઈ પરિસ્થિતિ પ્રવર્તતી નથી. અલબત્ત, ઉક્ત નિર્ણયમાં, આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા વિરુદ્ધ ભજનલાલ, ૧૯૯૨ (૧) એસ. સી. સી. ૩૩૫ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને શોધી કાઢ્યું હતું કે ઉક્ત નિર્ણયમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી શ્રેણીઓ આકર્ષાઈ હતી, પરંતુ કારણ કે તે કોઈ ગુનો બનાવતી નથી, તેથી ફરીયાદ રદ કરવામાં આવી હતી. જોકે, અહીં હાથ પરની હકીકતો એવી છે જ્યાં કલમ ૨૫(ઓ) ના ચોક્કસ ઉદ્દેશ્યનો આક્ષેપ હતો. ગવર્નમેન્ટ લેબર ઓફિસરના રિપોર્ટ દ્વારા તેમજ ફેક્ટરી પરિસરના પ્રત્યક્ષ નિરીક્ષણ પરથી પણ સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે ફેક્ટરીમાં ૧૦૦ થી વધુ વર્કરો કામ કરતા હતા અને તેથી, પ્રથમદર્શી રીતે વૈધાનિક જોગવાઈઓનું ઉદ્દેશ્ય થયું છે કારણ કે રેકૉર્ડ પર અખંડિત છે

કે અરજદાર સંસ્થા દ્વારા કોઈ પૂર્વ મંજૂરી મેળવવામાં આવી ન હતી અને તેથી, એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ કલ્પના કરાયેલી વૈધાનિક જરૂરિયાતનું અરજદાર સંસ્થા દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું નથી. તેથી, હાથ પરનો કેસ ઉપર સંદર્ભિત કેસ કરતાં તદ્દન અલગ છે અને તેથી, આ કોર્ટના મતે, તેને વિવાદ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી અને તેથી, તેને સીધા કાયદા તરીકે લાગુ કરી શકાય નહીં. સંજોગોના આ સેટને ધ્યાનમાં રાખીને પણ, આ કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે કાર્યવાહીના આ તબક્કે, કલમ ૪૮૨ ની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો શક્ય નથી કારણ કે હકીકતો તેની મંજૂરી આપતી નથી.

૧૦.૪ અરજદારો માટેના વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે ત્યારબાદ એક્સેલ વેર વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એઆઈઆર ૧૯૭૯ એસસી ૨૫ માં નોંધાયેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો અને ત્યારબાદ રજૂઆત કરી હતી કે એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની વૈધતા સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા માન્ય રાખવામાં આવી છે. પરંતુ આ જોગવાઈ અંગે, કોઈપણ પક્ષ દ્વારા કોઈ વિવાદ કે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, આ ચુકાદાનો સંદર્ભ વિવાદ નક્કી કરવા માટે સુસંગત નથી.

૧૦.૫ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી પટેલે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.

૭૨૬૨/૨૦૧૩ માં આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા તારીખ ૨૨/૪/૨૦૧૩ ના નિર્ણય તરફ પણ ધ્યાન દોર્યું છે જેમાં એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે જો મેનેજમેન્ટ ફેક્ટરી શિફ્ટ કરી રહ્યું હોય, તો તે સંજોગોમાં આવું કલોઝર એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) હેઠળની જોગવાઈને આકર્ષિત કરતું નથી. પરંતુ અહીં ફરીથી, આ એવો કેસ નથી કે જ્યાં આ તબક્કે આવું નિષ્કર્ષ તારવી શકાય અને તેથી, તે અરજદારોના વલણ માટે કોઈ મદદરૂપ થઈ શકે નહીં.

૧૦.૬ આ ઉપરાંત, અરજદારો માટેના વિદ્વાન વકીલે નિયમ ૮૨(બી)(૧) હેઠળ જારી કરાયેલા ફોર્મ નં. ૩૦ તરફ ધ્યાન દોર્યું છે જે એકમ બંધ કરવાની મંજૂરી માંગતી અરજી સાથે સંબંધિત છે અને ત્યારબાદ રજૂઆત કરી છે કે જ્યારે એકમ બંધ કરવા માટે આ પ્રકારનું ફોર્મ ભરવાનું હોય, ત્યારે કામદારોની સેવા સમાપ્તિ સંબંધિત વિગતો દર્શાવવાની હોય છે જ્યારે અહીં વર્તમાન કિસ્સામાં, આવી કોઈ સેવા સમાપ્તિ થઈ રહી નથી અને તેથી, કોઈપણ કિસ્સામાં એવું કહી શકાય નહીં કે એકમ બંધ થઈ રહ્યું છે જ્યાં પૂર્વ મંજૂરી જરૂરી હોય અને વાસ્તવમાં, પ્રકરણ વીબી આકર્ષાતું નથી અને તેથી, પ્રોસિક્યુશન દ્વારા કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી. જોકે, આ રજૂઆત તપાસવાનો આ તબક્કો નથી.

૧૧. રેકૉર્ડ પર પ્રવર્તમાન સંજોગોના ઉપરોક્ત સેટને ધ્યાનમાં રાખીને જ્યાં વર્તમાન કાર્યવાહીમાં હકીકતના અત્યંત વિવાદિત પ્રશ્નો સામેલ છે અને કારણ કે આ કોર્ટ નાની ટ્રાયલ ચલાવી રહી નથી, તેથી આ કોર્ટ માટે એ નક્કી કરવું શક્ય બનશે નહીં કે એકમમાં ૧૦૦ વર્કરો હતા કે કેમ અથવા કેસ યોગ્ય રીતે બન્યો છે કે નહીં. જોકે, કોર્ટના મતે, આ પાસું, જે વિવાદિત છે, તેને યોગ્ય ન્યાયિક નિર્ણયની જરૂર છે અને તેથી, આ વિરોધાભાસો અને હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો ટ્રાયલની બાબત છે જે સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓના ઉપયોગમાં હાથ ધરી શકાય નહીં. આ ચુકાદાના અગાઉના ભાગમાં જણાવ્યા મુજબ એવા નિર્ણયો છે કે કલમ ૪૮૨ ની સત્તાઓના ઉપયોગમાં, કોર્ટ નાની ટ્રાયલ ચલાવવાની નથી અને તેથી, હકીકતના આ વિવાદિત પ્રશ્નોને તપાસવા માટે યોગ્ય સત્તાધિકારી માટે ખુલ્લા રાખવાના રહેશે અને તેથી, તપાસ પૂર્ણ થયા પછી ચાર્જશીટ દાખલ કર્યા પછી પણ, કારણ કે અરજદાર સંસ્થા માટે યોગ્ય ઉપાય ખૂબ જ ઉપલબ્ધ છે કારણ કે ચાર્જ ફ્રેમ કર્યા પછી પણ અરજદાર સંસ્થા ઉપાયવિહીન નથી, આ પણ એક સંજોગ છે જેણે આ કોર્ટને કાર્યવાહીના આ તબક્કે આ પિટિશન ગ્રાહ્ય ન રાખવા માટે પ્રેરી છે અને તે મુજબ, કોર્ટને પિટિશનમાં કોઈ યોગ્યતા જણાતી નથી અને આ પરિસ્થિતિ હોવાથી, ગુણદોષ વિનાની ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન

ફગાવી દેવા પાત્ર છે તે સ્પષ્ટતા સાથે કે કોર્ટ વિગતવાર ગુણદોષ તપાસ્યા નથી અને નિર્ણય સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓના ઉપયોગની સીમાના સંદર્ભમાં લેવામાં આવ્યો છે. કારણ કે જે વિવાદમાં અનેક વર્કરોનું ભવિષ્ય દાવ પર લાગેલું છે, તેથી પ્રોસિક્યુશન પાસે ફરીયાદના અનુસંધાનમાં શક્ય તેટલી વહેલી તકે યોગ્ય પગલાં લેવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨ ના સંદર્ભમાં નક્કી કરવામાં આવી ન હોવાથી, આ પિટિશનનો નિર્ણય કરવાના હેતુથી આ ચુકાદામાં આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો ટ્રાયલમાં અથવા અન્ય કોઈ કાર્યવાહીમાં કોઈપણ પક્ષકારને પ્રતિકૂળ અસર કરશે નહીં. તે મુજબ, રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરીને અને વચગાળાની રાહત રદ કરીને ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(એ.જે. શાસ્ત્રી, ન્યાયમુર્તિ)

વિશેષ આદેશ

ઉપરોક્ત ચુકાદો જાહેર કર્યા પછી, વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી કે.એમ. પટેલે કોર્ટને વિનંતી કરી કે સમગ્ર કાર્યવાહી દરમિયાન વચગાળાની રાહત

અમલમાં હોવાથી, તેને વધુ આઠ અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવે, જેના માટે સામા પક્ષને કોઈ વાંધો નથી. તેથી, અગાઉ મંજૂર કરવામાં આવેલી વચગાળાની રાહત આથી આજથી વધુ આઠ અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવે છે.

(એ.જે. શાસ્ત્રી, ન્યાયમુર્તિ)

રાધાન

વિષય :

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.